

Huilistin ansatsin opettaminen

Lotta-Sofia Kyrönaho

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2022

Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi

KYRÖNAHO, LOTTA-SOFIA:
Huilistin ansatsin opettaminen

Opinnäytetyö 68 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Joulukuu 2022

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia käsityksiä ja toimintamalleja huilunsoitonopettajilla on huilistin ansatsin opettamisessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli auttaa huilistin ansatsin muodostamista pohtivia muusikoita ja näiden asioiden parissa työskenteleviä opettajia.

Aihetta tutkittiin siihen liittyvään kirjalliseen materiaaliin perehtymällä, keräämällä kokempohjaista tietoa lomaketutkimuksella ja teemahaastatteluilta sekä koamalla teemahaastatteluiden pohjalta harjoitevalikoima.

Työn ensimmäinen osa pohjautuu kirjalliseen materiaaliin ja siinä käsitellään huilistin ansatsia ja siihen liittyviä asioita. Seuraavassa osuudessa perehdytään lomaketutkimukseen ja teemahaastatteluihin. Opinnäytetyön loppupuolella on harjoitevalikoima, jossa on teemahaastatteluissa kerrottuja harjoitteita.

Lomakekyselyn ja teemahaastatteluiden vastauksista pystyi löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja huilistin ansatsin opettamisessa. Huilistin ansatsin opettaminen on vahvasti kytköksissä muiden huilunsoittoon ja äänenmuodostukseen liittyvien asioiden opettamiseen. Koska kaikkien kasvot ovat erilaisia ja oppilaat tarvitsevat tukea eri asioissa, ansatsia ei voida opettaa kaikille täysin samalla tavalla.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Music
Music Pedagogy

KYRÖNAHO, LOTTA-SOFIA:
Teaching the Flute Embouchure

Bachelor's thesis 68 pages, appendices 5 pages
December 2022

The purpose of this Bachelor's thesis was to examine what kind of thoughts flute teachers have in relation to teaching the flute embouchure and how they teach the flute embouchure. The aim of this thesis was to help musicians who are interested in the flute embouchure formation and teachers who work on these issues.

The data was collected by reading literature related to the subject, collecting experience-based information through a form survey and theme interviews, and compiling a selection of exercises based on the theme interviews.

The first part of this thesis is based on the literature and contains information about the flute embouchure and issues related to that. The next part of this thesis contains information obtained in the form research and theme interviews. The last part includes exercises told in theme interviews.

From the theme interviews and the answers to the form questionnaire it is possible to find similarities and differences in connection with teaching the embouchure. Teaching the flute embouchure is strongly connected to teaching other things related to flute playing and sound formation. Since everyone's face is different and students need support in different things, the flute embouchure cannot be taught to everyone in the same way.

Key words: flute, classical music, embouchure

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	Poikkihuilu.....	7
	2.1 Määritelmä	7
	2.2 Huilun mekaniikka	7
	2.3 Suukappale	8
	2.4 Äänenmuodostus	10
3	Huilistin ansatsi.....	11
	3.1 Määritelmä	11
	3.2 Ansatsin historiaa.....	11
	3.3 Fysiologia.....	14
	3.3.1 Kasvojen alueen lihakset.....	14
	3.4 Ansatsin muodostus.....	15
	3.4.1 Huulten puhallusaukko	16
	3.4.2 Huulet.....	17
	3.4.3 Leuka.....	18
	3.4.4 Kurkku, nenä ja suuontelon tila	19
	3.4.5 Posket	20
	3.5 Ansatsiin liittyvät asiat	21
	3.5.1 Ilmavirran paine ja nopeus	21
	3.5.2 Keskivartalon tuki	21
	3.5.3 Hengittäminen	22
4	Tutkimus	24
	4.1 Lomaketutkimus huilistin ansatsin opettamisesta.....	24
	4.1.1 Lomaketutkimuksen tarkoitus	24
	4.1.2 Prosessi.....	25
	4.1.3 Kysymykset	26
	4.1.4 Purkaminen	26
	4.1.5 Vastausten raportointi.....	26
	4.2 Teemahaastattelut huilistin ansatsin opettamisesta.....	29
	4.2.1 Teemahaastatteluiden tavoite ja prosessi	29
	4.2.2 Kysymykset	30
	4.2.3 Ensimmäinen kysymys: huilunsoiton aloittaminen.....	31
	4.2.4 Toinen kysymys: puhallusaukon muoto ja huulten asento..	32

4.2.5	Kolmas kysymys: ilmapvirran suunta ja paine	33
4.2.6	Neljäs kysymys: ensipuhallukset	34
4.2.7	Viides kysymys: tuki	35
4.2.8	Kuudes kysymys: ylä- ja alahuuli.....	36
4.2.9	Seitsemäs kysymys: leuka	37
4.2.10	Kahdeksas kysymys: puhallusaukko.....	38
4.2.11	Yhdeksäs kysymys: puhallusaukko sivussa	39
4.2.12	Kymmenes kysymys: ilma poskissa	41
4.2.13	Yhdestoista kysymys: kielen asento.....	42
4.2.14	Kahdestoista kysymys: ihanneansatsi.....	43
4.3	Johtopäätöksiä	45
5	Harjoitteet	46
5.1	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen joustavaan, mutta fokusoituun ansatsiin.....	46
5.2	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen huulten asennon ja puhallusaukon hakemiseen.....	48
5.3	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen tukeen.....	49
5.4	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen ilmapvirran suuntaan ja paineeseen 52	
5.5	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen kiristävän hymyansatsin rentouttamiseen	54
5.6	Harjoitteita ja mielikuvia liittyen suun tilan hahmottamiseen.....	56
6	POHDINTA	58
	LÄHTEET.....	61
	LIITTEET	64
	Liite 1. Haastattelukysymykset.....	64
	Liite 2. Kyselylomake	65

1 JOHDANTO

Huilistin ansatsin opettaminen on aihe, joka herättää paljon mielipiteitä huilistien keskuudessa. Aiheesta keskustellaan yleensä varovasti, sillä aihetta opetetaan eri tavoin ja usein pohjautuen mielikuviin. Ansatsin opettaminen on yleensä kytköksissä muihin äänenmuodostukseen liittyviin asioihin, kuten tukeen ja puhallukseen. Jokaisen ihmisen anatomian ollessa erilainen myös jokaisen huilistin ansatsista muodostuu yksilöllinen ja opetuksessa on otettava tämä huomioon. Olisi tärkeää saada keskusteluun faktapohjaa, mutta aiheesta on suhteellisen vaikea löytää esimerkiksi anatomiaan pohjautuvaa kirjoitettua materiaalia.

Aihe on itselleni merkityksellinen, sillä opetustyössä tulee pohdittua tätä asiaa paljon. Koska itselle toimivat mielikuvat ja harjoitteet eivät aina toimi oppilaiden opetuksessa, on mielenkiintoista saada opetukseen uusia näkökulmia.

Huilistin ansatsia opetetaan eri tavalla eri ikäisille ja riippuen opintojen vaiheesta. Tämä opinnäytetyö käsittelee pääosin ansatsiin liittyvää alkeisopetusta, mutta mukana on myös mainintoja myöhemmän vaiheen opetuksesta. Alkeisopetuksessa kuullut mielikuvat saattavat kulkea huilistin mukana koko soittoharrastuksen tai -uran ajan.

Keräsin tietoa lomakekyselyn ja teemahaastatteluiden avulla. Lomakekyselyyn vastasi 38 huilistia. Teemahaastatteluja oli seitsemän, ja kaikki haastateltavat ovat huilunsoitonopettajia. Opinnäytetyön loppuun kokosin teemahaastatteluissa kerrotuista harjoitteista harjoitevalikoiman.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kerätä hiljaista tietoa huilunsoitonopettajilta huilistin ansatsin opettamisesta, ja yhdistää tieto aiheesta löytyvään kirjalliseen materiaaliin. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta siitä, miten huilistin ansatsia opetetaan ja tuoda esiin opetustyylien ja ajattelutapojen eroavaisuuksia.

2 Poikkihuilu

2.1 Määritelmä

Huilu (*flute, flauto, fl*) on puupuhaltimien soitinryhmään kuuluva c-vireinen soitin (Lehtovaara 2014, 29). Huilusoittimet voidaan jakaa reunahuiluihin ja tulppakanahuiluihin. Tässä opinnäytetyössä käsittelemäni sivupuhalteinen poikkihuilu kuuluu reunahuiluihin. (Korhonen 2002, 205.) Poikkihuilun ääniala c1 -äänestä d4 -ääneen (Ruippo, 2008.) Huilusta ja soittajasta riippuen oktaaviala voi olla tästäkin laajempi. Poikkihuilun lisäksi huilujen soitinryhmään kuuluvat muun muassa paljon orkesterissa käytetty pikkolohuilu, sekä harvemmin käytetyt alttohuilu ja bassohuilu (Korhonen 2002, 25).

Ansatsin muodostuksen peruseriaate on kaikkia kyseisiä huiluja soittaessa sama, mutta soittajan tulee huomioida huulilevyn ja puhallusaukon koon vaihtelevuudet, ja säätää ansatsinsa niiden mukaan (Westphal 1990, 13). Tässä opinnäytetyössä käsittelen kuitenkin vain länsimaisessa taidemusiikissa yleisesti käytetyn c-vireisen poikkihuilun ansatsin muodostamista ja opettamista.

2.2 Huilun mekaniikka

Nykyajan huilut ovat kolmiosaisia, ja koostuvat suukappaleesta, rungosta ja jalasta. Nämä osat yhdistetään toisiinsa. (Toff 2012, 7.) Länsimaisen c-vireisen huilun mekaniikan voidaan katsoa perustuvan Böhm-järjestelmään. Järjestelmän kehittäjä Theobald Böhm suunnitteli ja rakensi ensimmäisen nykyään tuntemamme huilun 1800-luvulla (Debost 2002, 84). Käänteentekevää Böhm-järjestelmäisissä huiluissa oli diatonisen asteikon sijaan erään asteen kromaattisuuden perustuva sävelasteikko. Hänen teoriansa pohjautuu siihen, että jokainen sävelaukko huilussa aukeaa tai sulkeutuu järjestyksessä. (Debost 2002, 84.)

Böhm-järjestelmään on jälkeempään tehty jonkin verran muutoksia, esimerkiksi ranskalaisten huilunrakentajien toimesta (Godefroy, Louis Lot ja myöhemmin

Bonneville). Ranskalaiset huilunrakentajat muun muassa jättivät gis-läpän suljetuksi ja kehittivät avoläppäisen huilun. He suunnittelivat huiluja, joissa kaikki rungon isot läpät olivat samassa linjassa, myös g-läppä, joka Böhm-järjestelmässä ulkonee keskilinjasta. Italialainen huiluvirtuosi Giulio Briccialdi (1818-1881) kehitti B-läpän peukalon kohdalle. Muutoksia Böhm-järjestelmään teki myös Albert Cooper, joka kehitti huilun sävelasteikkoa huomattavasti vireen näkökulmasta. Muita Böhm-järjestelmään tehtyjä, käyttöön jääneitä muutoksia ovat muun muassa e-mekanismi, huilun h-äänellinen jalka, gizmo-läppä, cis-äänen trilliläppä ja Brögger-järjestelmä. (Debost 2002, 84-85.)

Kohdattuaan ongelmia Böhm-järjestelmäisten huilujen korjaamisessa Johan Brögger (1936-2017) kehitti oman järjestelmänsä parantaakseen huilun mekaniikkaa. Brögger-järjestelmää käytetään Brannen Brothers Flutemakers, Inc. -huiluissa ja Miyzawa-huiluissa. (Friis, 2021.)

2.3 Suukappale

Suukappale on ensiarvoisen tärkeä sekä äänenmuodostuksen että virityksen kannalta (Galway 1982, 54). Huilun suukappaleessa on kruunu ja sen ruuvimekanismi, korkki, virityspotki, huulilevy ja puhallusaukko. Huilun päässä oleva kruunu suojaa suukappaleen viritysmekanismia. (Toff 2012, 7.) Huilua voidaan virittää manuaalisesti liikuttamalla suukappaletta lähemmäs tai kauemmas huilun rungosta liitoksen kohdalta. Suukappaleen huulilevyn keskellä on puhallusaukko.

Huulilevyn keskellä oleva puhallusaukko voi olla monen muotoinen. Puhallusaukon muoto vaihtelee pyöristetystä suorakulmiosta pitkään soikioon. Soikio-muoto auttaa ylärekisterin äänien syttymiseen, kun taas pyöristetty suorakulmio tehostaa alääniä. (Toff 2012, 7-8.) Lisäksi suukappaleen seinämän paksuus voi vaihdella. Seuraavista valokuvista voi nähdä huilujen suukappaleiden ja niiden puhallusaukkojen muotojen eroja. Esimerkiksi ensimmäisessä kuvassa olevan Yamaha-huilun suukappaleen puhallusaukko (Kuva 1) on pyöreämpi kuin toisessa kuvassa olevan Brannen Brothers Flutemakers, Inc. -huilun suukappaleen puhallusaukko (Kuva 2). Suukappaleen puhallusaukon yhteydessä voi olla ääntä ohjaavat viikset (Kuva 3).

KUVA 1. Yamaha-huilun suokappale (Kyrönaho, 2022).

KUVA 2. Brannen Brothers Flutemakers, Inc. -huilun suokappale (Kyrönaho, 2022).

KUVA 3. Lafin-suukappale viiksillä (Kyrönaho, 2022).

2.4 Äänenmuodostus

Yksinkertaisesti selitettynä ääni on seurausta ihmisen tuottaman ilmavirran toiminnasta suhteessa huiluun (Toff, 2012, 92). Ääni syntyy, kun ilmavirta jakautuu osuessaan terävään reunaan poikkihuilun puhallusaukon etulaidassa. Väreillesään ilmavirta synnyttää äänen. (Lindholm 1985, 20.)

Ilmapatsaan pituutta säädellään avaamalla ja sulkemalla putken aukkoja, ja näin myös äänen korkeus muuttuu (Korhonen 2002, 205). Ilmapatsas luo soittoon energian. Huulet hallitsevat ja kontrolloivat ilmaa, ja antavat ilmalle olennaisen suunnan, mutta eivät tuota puhallukseen voimaa. (Debost 2002, 154.) Ilmapatsaan paineen, koon ja muodon muutokset aiheuttavat muutoksia äänessä. Ilmapatsaan hallinta voidaan jakaa kolmeen osaan: ilmapatsaan koko (leveys ja pituus), ilmapatsaan nopeus ja ilmapatsaan suunta. Näiden elementtien määrääviä fyysisiä tekijöitä ovat hengitys ja puhallus, pään ja vartalon suhde huiluun; joka voi vaikuttaa ansatsin paikkaan suhteessa huiluun, ansatsin muoto tai huulten asento, leuan ja kielen asento sekä suuontelon muoto. (Toff 2012, 93-94.)

3 Huilistin ansatsi

3.1 Määritelmä

Ansatsi, ääniote, asete on puhallinsoittajan huuliote eli huulten valmiustila äänen synnyttämiseksi (Korhonen 2002, 33). Huilun ansatsin muodostus on ainutlaatuisen verrattuna muihin puupuhaltimiin, sillä sen muodostus ja kehitys ovat täysin soittajan kontrollissa ilman huolta esimerkiksi lehdistä tai kaksoisruokolehdyköistä, kuten esimerkiksi klarinetin tai oboen kohdalla. Huulilevy ja puhallusaukko huilun suukappaleessa pysyvät muuttumattomina. (Westphal 1990, 23.) Huilistin ansatsin muodostamiseen vaikuttaa soittajan anatomia, ja tätä kautta huulten muoto.

3.2 Ansatsin historiaa

Jacques-Martin Hotteterre oli ranskalainen huilisti ja säveltäjä, joka muun muassa kirjoitti ensimmäisen huilunsoitonoppaan traversonsoittoon liittyen (Galway 1982, 22-23). Johann Joachim Quantz oli saksalainen huilunrakentaja, huilisti ja säveltäjä (Galway 1982, 25). 1700-luvulla Hotteterre ja Quantz julkaisivat huilunsoittoon liittyviä kirjoja, ja samansuuntaiset opit ansatsiin liittyen olivat käytössä varsin pitkään (Lindholm 1985, 24). Heidän aikanaan soitettiin puisella traversohuilulla.

Traversohuilua soittaessa käytettiin leveää ansatsia nimeltä "Breitansatz". Tällä ansatsilla soittaessa alahuulella peitettiin puolet huilun puhallusaukosta, joka oli enemmän sisäänpäin käännetty verrattuna huilun puhallusaukon asentoon nykypäivänä. Quantzin mainitsema "paksu ja miehekäs ääni" tuotettiin levittämällä huulia ja pitämällä suukappaletta tukevasti vasten leukaa. (Lindholm 1985, 24.)

Theobald Böhmin kehitettyä ensimmäisen tuntemamme metallihuilun 1800-luvun puolessa välissä leveä ansatsi väistyi pikkuhiljaa uuden soittotavan ja ansatsin soveltamisen tieltä. Tämän jälkeen Ranskassa syntyi vuosisadan vaihteessa "Stülpansatz", suomennettuna suppusuu-ansatsi. Tämän käsityksen mukaan

huilua tulee pitää kevyesti huulta vasten, ilman puristamista. Tämä mahdollisti huulten liikkeen ja irtautumisen hampaista. Nykyiseen huilun ääneen verrattuna soinnin volyyymi oli pienempi, mutta sointi oli kirkas ja sivusuhinaa äänessä oli vain vähän. (Lindholm 1985, 24.)

1900-luvun alkupuolella ranskalaista soittotapaa kehittivät edelleen Paul Taffanel ja Philippe Gaubert. Heidän oppiansa mukaan huulia supistettiin kapeammiksi ja törrolleen, leuan liikkeet korvattiin huulten liikkeillä, puhallusaukkoa käännettiin ulospäin ja puhallusaukkoa peitettiin entistä vähemmän alahuulella. (Lindholm 1985, 24.)

Puolestaan Marcel Moyse kirjoittaa, niin ikään 1900-luvun alkupuolella, että jos huulet pysyvät vapaina ja jopa värisevät, niin voidaan löytää sointivärejä, soittaa notkeita legatolinjoja ja saavuttaa väsymätön ansatsi. Hän on myös maininnut alaleuan olevan intonaation kannalta olennainen. (Lindholm 1985, 25.)

Vanhoissa ranskalaisissa oppaissa opetettiin, että huulia pidetään niin, että ikään kuin olisi sylkemässä viikunansiementä tai teenlehteä kielenkärjellä. Tämä oppi on yksinkertainen ja edelleen validi, huulia tulee nipistää kohtalaisesti puolihy-myyn, jotta ilmapatsas pääsee kulkemaan tehokkaasti ja vaivattomasti. Äänen energia tulee muualta. (Debost 2002, 154-155.)

1960-luvulla René Le Roy selostaa teoksessaan muun muassa, että poskia vedetään sisään päin niin, että huulet saadaan törölle ja suuontelo kapeaksi. Hie-man eteenpäin työnnetty alaleuka auttaa huulten ilmavirran ohjauksessa, mutta suupielet eivät liiku. Lisäksi hän mainitsee, että huulten keskiosat ovat aktiiviset, mutta leuan pystysuuntaisia liikkeitä sekä kasvojen ja suupohjan liikkeitä on väl-tettävä. Hän mainitsee suupielten lisäksi ansatsin tukipisteeksi leuankärjen ja ne-nänalukset. (Lindholm 1985, 25.)

1970-luvulla Gustav Sheck kuvailee, että kun suunympäryslihakset ja vastakkaisiin suuntiin vaikuttavat lihakset yhdessä saattavat ylähuulen törrolleen samalla kun posket asetetaan lommolleen suupieliä takana, niin suuontelon tila kapenee. Hän mainitsee huilun asetettavan suun vasemmalle puolelle, jotta huulten va-paus saavutetaan. (Lindholm 1985, 25.)

1982 julkaistussa kirjassaan James Galway (1982, 84-85) jakaa seuraavia ajatuksia ansatsiin liittyen. Huilunsoitto sujuu paremmin, kun ala- ja ylähuuli ovat yhtäläisen paineen alla. Suupielien tulee olla tiiviit ja alahuulen asennon vakio, kun taas ylähuuli joustaa ja ohjaa ilmavirtaa. Ylähuulen liike on kuitenkin äärettömän pientä, lähes näkymätöntä. Kiinteä hymyansatsi oli 1900-luvun puolivälissä muodossa, mutta huulten tiiviiden voi saavuttaa kääntämällä suupieliä myös alaspäin. Itse soittaessa ei ole tarkoitus hymyillä tai murjottaa, mutta samat lihakset ovat käytössä. Ei ole olemassa yhtä kasvojen ilmettä, joka ohjaa puhalluksen ansatsin kautta huiluun. Sopiva ansatsi riippuu kasvojen muodosta.

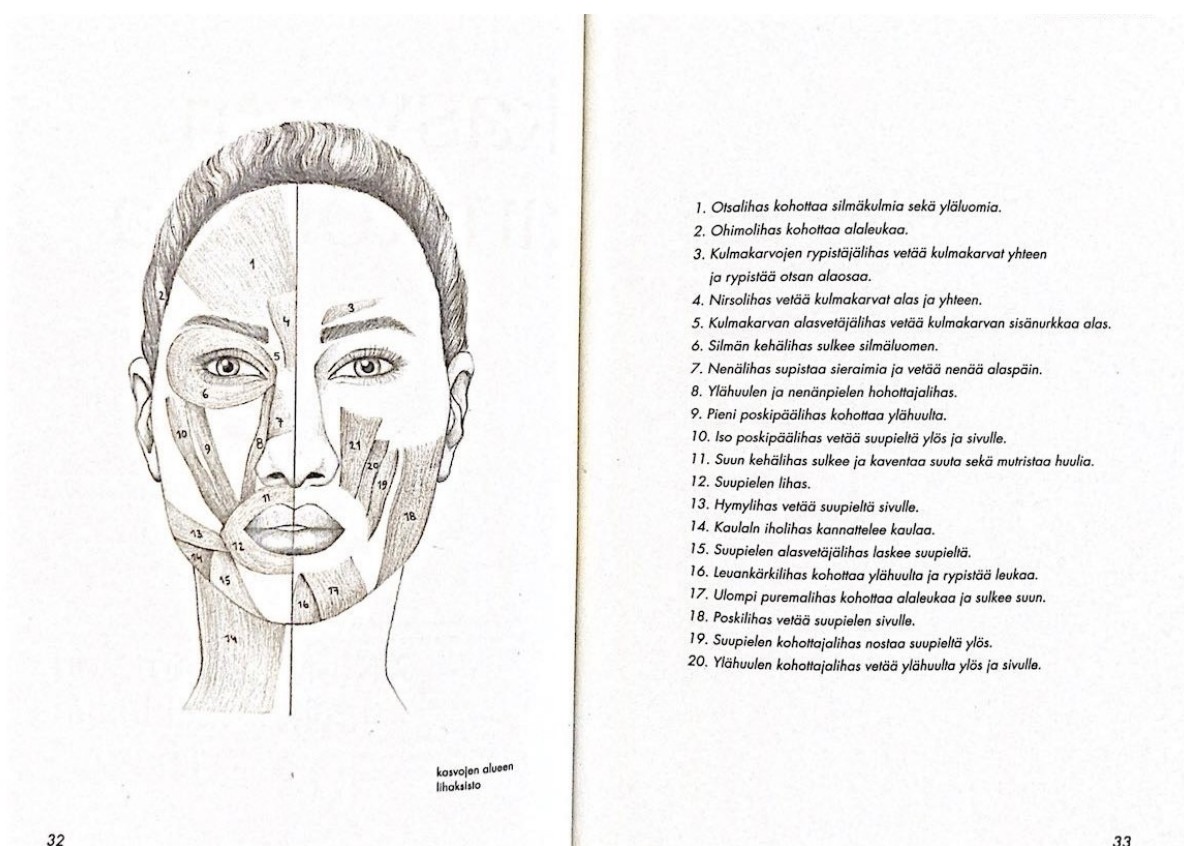
Vuonna 1990 julkaistussa kirjassaan Angeleita Stevens Floyd (2004, 53-55) jakaa Geoffrey Gilbertin (1914-1989) ajatuksia liittyen huilunsoiton opettamiseen. Gilbertin mukaan yleinen huono tapa nuorilla huilisteilla on muodostaa erittäin tiukka ansatsi. Näin ollen huulissa ei ole ollenkaan joustoa. Huulien tulisi olla rennot, ja suupielien neutraalissa asennossa. Asento on päinvastainen tiukasta ansatsista, jossa suupielet vedetään taakse hymyyn. Huulia tulisi tuoda eteenpäin ja avata ulospäin. Soittaja käyttää huulen sisäpuolta, ja ilmavirta ohjataan pehmeän ylähuulen sisäosan kautta. Huulten lihaksien tulee olla joustavat niin, että sekä ylä- että alahuulta voidaan liikuttaa. Suukappaletta ei tulisi painaa kovasti alahuulta vasten. Lisäjännitystä saattavat aiheuttaa korvista asti lähtevät sivuttaislihakset, jotka vetävät huulet venytettyyn hymyyn tai suupielet jäykästi alaspäin. Kuitenkin myös liian löysä ansatsi estää ilmavirranohjauksen, eikä itsessään johda hyviin tuloksiin.

2000-luvulla suosiossa ollut täysin löysä ansatsi, jossa suupielet roikkuvat, antaa väärän vaikutelman rentoudesta. Se ei auta puhalluksen hallintaan, se on epävakaa ja tuottaa niin sanotun turbo-äänen. Se aiheuttaa huulten puristamista korkeissa äänissä ja isoissa intervaleissa, mikä johtaa väsymiseen sekä äänen vuo- tamiseen. (Debost 2002, 155.)

3.3 Fysiologia

3.3.1 Kasvojen alueen lihakset

Kasvoilla on kaiken kaikkiaan 43 lihasta, joiden tärkeimpinä tehtävinä on kannatella kasvojamme ja luoda ilmeitä ja eleitä. Lisäksi tarvitsemme lihaksia elintärkeisiin toimintoihin, kuten ruuan pureskeluun. Lihasten liikkeitä säätelee hermosto. (Airaskorpi, Velling & Keltanen 2020, 35.) Kuvassa 4 on kasvojen alueen lihaksisto.

KUVA 4. Kasvojen alueen lihaksisto (Airaskorpi ym. 2020, 32-33, kuvittanut Anna Kukkola).

Näkyvään kasvojen alueen ikääntymiseen vaikuttavat ympäristötekijät ja sisäsyntyiset tekijät. Ympäristötekijöitä ovat muun muassa painovoiman vaikutus, aurinko, ilmansaasteet ja elintavat. Sisäsyntyisiä tekijöitä syitä ovat geeniperimä, hormonitoiminta ja ikääntyminen. Sairaudet ovat osittain ympäristötekijöiden ja sisäsyntyisten tekijöiden vaikutuksen summa. (Airaskorpi ym. 2020, 36.) Näiden

tekijöiden voidaan mielestäni katsoa vaikuttavan osittain myös kasvojen lihasten tuntumaan ja toimintaan esimerkiksi ansatsia muodostaessa.

Kasvojen tärkeimmät lihakset ovat pinnallisiin lihaksiin kuuluvat puremalihakset ja ilmelihakset. Päässä on myös syvempiä lihaksia, joita ovat silmälihakset, välikorvan lihakset sekä suuontelon ja nielun lihakset. Kaulassa on paljon lihaksia, kuten kieliluulihakset ja päänkiertäjälihakset. (Leppäluoto, Rintamäki, Vakkuri, Vierimaa & Lauri 2019, 96.)

Ilmelihakset saavat aikaan kasvojen ilmeet. Ilmelihaksia ovat silmän kehälihas (*m. orbicularis oculi*) ja suun kehälihas (*m. orbicularis oris*). Poskilihas (*m. buccinator*) osallistuu suun supistamiseen muun muassa puhaltaessa ja pureskelussa. Päälakilihas (*m. epicranius*) muodostuu takaraivo- ja otsalihaksista. Se muodostaa pääläella lihaskalvon (*galea aponeurotica*). Kaulan iholihas (*platysma*) kiristää kaulan ihoa supistuessaan ja pitää sen sileänä. (Leppäluoto ym. 2019, 96.)

Puremalihakset liikuttavat alaleukaa pureskeltaessa ja muun muassa sulkevat ja avaavat suuta. Kieliluulihakset liikuttavat kieliluuta ja kurkunpäättä nieltäessä. Päänkiertäjälilihas (*m. sternocleidomastoideus*) sijaitsee kaulan kummallakin puolella. Tämän lihaksen supistuminen työntää leukaa eteenpäin ja nostaa sitä. Se voi toimia sisäänhengityksessä apuhengityслиhaksena. (Leppäluoto ym. 2019, 96-97.)

3.4 Ansatsin muodostus

Oikea huulten, leuan ja kurkun asento on erittäin tärkeä ansatsin muodostamisessa ja sitä kautta ilman ohjaamisessa huiluun (Floyd 2004, 53). Hyvä, vakaa ja joustava ansatsi pysyy samana kaikissa rekistereissä (Debost 2002, 68). On kuitenkin hyvä muistaa, että ”oikea” huulten asento on kaikille yksilöllinen.

3.4.1 Huulten puhallusaukko

Huulten puhallusaukolla tarkoitetaan sitä aukkoa huulten välissä, jonka läpi ilma kulkee huilun ääntä muodostaessa. Isoa lihasta huulten ympärillä kutsutaan suun kehälihakseksi. Tästä lihaksesta lähtee ulospäin yli kaksikymmentä pientä lihasta, jotka kaikki vaikuttavat puhallusaukon muotoon ja kokoon. Puhallusaukon muutoksien tulisi tapahtua huulten keskellä. Muutoksia ei tulisi tehdä suupieliä kiristämällä, vetämällä tai venyttämällä. (Floyd 2004, 59.)

Huiluun puhaltaessa huulten tulisi olla keskellä huilun huulilevyä niin, että ilmavirta osuu keskelle huilun puhallusaukon ääntä tuottavaa reunaa. Huulten tulisi olla samassa linjassa ja koskea toisiaan, lukuun ottamatta neulamaista puhallusaukkoa keskellä. (Galway 1982, 88.)

Huulten puhallusaukon koolla ja muodolla on tärkeä merkitys huulilevyn poikki ohjattavan ilman määrän, suunnan ja muodon kontrolloimisessa. Huulten puhallusaukon koko vaihtelee oktaavista ja dynamiikasta riippuen. Huulten puhallusaukon tehtävä on muotoilla ilmavirta tiiviiksi ja keskitetyksi, ja kontrolloida ilmavirran määrää ja intensiteettiä. Ilmapatsaan muodon tulee olla tarpeeksi leveä sivusuunnassa, jotta se osuu koko puhallusaukon leveydelle. Ilmapatsaan tulee olla kapea pystysuunnassa, jotta ilmaa ei mene hukkaan. Jos huulten puhallusaukko ei muodostu keskelle huulia, on mentävä soittajan anatomian mukaan, ja siirrettävä huilua. (Westphal 1990, 27.)

Ylähuulen keskiosan kaarre alaspäin saattaa vaikeuttaa yhtenäisen puhallusaukon saamista keskelle huulia. Huulten puhallusaukon siirtäminen 1-2 millimetriä jommallekummalle sivulle saattaa auttaa äänen löytymisessä. (Lindholm 1985, 21-22.) Kun huulten puhallusaukkoa siirretään, on myös siirrettävä huilua niin, että ilma virta osuu keskelle huilun puhallusaukon ääntä tuottavaa reunaa.

3.4.2 Huulet

Ihanteellista huulten asentoa ei ole. Huulten koko, kiinteys, muoto ja paksuus vaihtelevat riippuen ihmisestä. Tärkeämpää on se, miten huulia käytetään. Mukavuus oikeissa mittasuhteissa on tärkeää. Jos pyritään jatkuvasti muokkaamaan ääntä huulien avulla, huulten heikot lihakset rasittuvat ja väsyvät. Huulten ei tulisi tehdä töitä, vaan ne ohjaavat ilmapatsaan oikeaan paikkaan, eli huilun puhallusaukon etulaitaan. Ilmavirran energia ja nopeus tuotetaan muilla osatekijöillä, ei huulilla. (Debost 2002, 154.)

Ansatsia muodostaessa huulten tulisi olla rentoina ja suupielten neutraalissa asennossa (Floyd 2004, 53). Huulten tulisi käytännössä olla paikoillaan ja joustavat, samassa perusasennossa huolimatta rekisteristä, dynamiikasta, intonaatiosta tai suorituksesta. Toisaalta pienet huulten liikkeet ovat melkein välttämättömiä rekisteriä vaihtaessa, varsinkin esiintyessä ja koesoitoissa. (Debost 2002, 154-155.)

Kun huilun suukappale asetetaan alaleualle, huulen tulisi peittää noin kolmannes suukappaleen puhallusaukosta (Lindholm 1985, 21). Jos alahuuli ei peitä tarpeeksi suurta osaa suukappaleen puhallusaukosta, ilmavirtaa ei voida käyttää tehokkaasti ja äänentuottaminen on hankalaa. Jos alahuuli peittää liian suuren osan suukappaleen puhallusaukosta, sointi jää pieneksi ja ohueksi. Liiallinen huilun puhallusaukon peittäminen voi olla houkuttelevaa aloittelijoille, sillä se vaatii normaalia vähemmän ilmaa äänenmuodostuksessa. (Westphal 1990, 26.) Suukappaleen puhallusaukon pinta-ala, joka tulisi huulilla peittää, vaihtelee rekisterin, halutun äänenlaadun, intonaation korjaamisen ja soittajan huulien paksuuden mukaan (Toff 2012, 95).

Jos alahuuli on vetäytynyt tiukasti liian taakse, äänen kontrolli ja joustavuus on kärsivät. Huilua ei kannata myöskään nostaa liian ylös huulen päälle, sillä huilun ollessa alempana huulella ilmavirta voidaan ohjata alas. Näin ollen ääneen on mahdollista tehdä isompia dynaamisia vaihteluita ja saada sointiin resonanssia. Ylähuulella voidaan säädellä puhallusaukon kokoa niin, että puhallusaukkoa voidaan peittää sen avulla tai vastaavasti liikuttaa huulta takaisin päin. Vaihteluita

puhallusaukon koossa ylähuulen avulla tehdään esimerkiksi säädellässä intonaatiota ja dynamiikkaa. Ylähuulen toiminta on kääntäen verrannollista alahuulen liikkeeseen. (Floyd 2004, 56.)

Alahuulen liike eteen- ja taaksepäin auttaa kontrolloimaan ilmavirran suuntaa. Ilmavirran suunnan muuttaminen aloitetaan alahuulella, ei leuan työntämisellä eteenpäin, mutta leuka seuraa alahuulen liikettä. (Floyd 2004, 61.)

Malla Vivolin (2022) ottaa haastattelussaan kantaa ansatsin muodostukseen ja huilunsoitosta käytyyn keskusteluun seuraavien ajatusten kautta. Ylipäätään pelkistä huulista puhuminen ja ansatsikeskeisyys eivät välttämättä ole parhaita tapoja lähestyä huilunsoittoa. Jos ammattiopiskelijalla on voimakkaita kiristyksiä kasvoissa, ne yleensä liittyvät johonkin muuhun kuin anatomiaan. Harvemmin on sellainen anatomia, että huulet kiristyvät luonnostaan, tai menevät vinoon, vaan näin tapahtuu, kun yritetään kompensoida jotain. Yleensä se mitä yritetään kompensoida, on puutteellinen ilmavirran nopeus, puutteellinen tuki tai puutteellinen rentous jossain muualla. Myös ohje ylähuulen keskikohdan nostamisesta on ongelmallinen. Tällä ohjeella halutaan saada mahdollisimman korkea ja kapea puhallusaukko, mutta jos tutkimme kasvojen lihaksistoa anatomian oppikirjojen kautta, sellaista lihasta ei ole, joka nostaa ylähuulen keskikohtaa. Sen takia opetan nykyään ansatsia ammattiopiskelijoille niin, että suupielet kantavat osansa ansatsin tukemisessa, ja ansatsin tuki ei ole vain huulissa. Kaikki ohjaava liike, esimerkiksi jos tuomme ylähuulta eteenpäin, tapahtuu kasvojen lihaksista, ei vain huulilihaksista.

3.4.3 Leuka

Leuka lasketaan alas leukanivelestä, jolloin leuka pysyy rentona. Tämä asento luo isomman suuontelon tilan, joka puolestaan vapauttaa ilmavirtaa ja mahdollistaa ilmavirran tulokulman joustavuuden ja kontrollin. (Floyd 2004, 56.)

Dynamiikan vaihteluita, oktaavin vaihteluita ja intonaatiota säädellään kevyellä huulten ja alaleuan edestakaisella liikkeillä, jolloin säädellään hienovaraisesti huilun puhallusaukon peittämisen määrää. Alaleuan liike ja huulten liike ohjaavat

myös ilmavirran suuntaa. Suukappaleen puhallusaukon peittämisen määrä, huilistin puhallusaukon muoto ja koko, sekä ilmavirran suunta liittyvät läheisesti toisiinsa. (Westphal 1990, 26.)

Intonaation korjaukset leuanliikkeiden avulla on asia, josta eri koulukunnat ovat kauan väitelleet (Lindholm 1985, 26).

Kaksi syytä olla käyttämättä leukaa ilmavirran ohjaamisessa ovat kasvojen ja kurkun jännittyminen ja huulten joustavuuteen keskittymisen jääminen taka-alalle. On tärkeää muistaa, että leuan liikuttaminen on vain apuväline, ei ansatsin hallinnan korvike. Kuitenkin esimerkiksi Marcel Moyse kannattaa alaleuan liikuttamista itse huulien sijaan siksi, että alaleuan asennon muutos vaikuttaa huilun asentoon suhteessa huuliin. Näin ollen huulet voivat värähdellä vapaasti ja tuottaa erilaisia sointivärejä. (Toff 2012, 96.)

Michel Debost (2002, 154) mainitsee kirjassaan, että ilma resonoi suuontelossa, keuhkoissa ja poskionteloissa ja myös akustinen ympäristö resonoi. Puolestaan huulet eivät resonoi.

3.4.4 Kurkku, nenä ja suuontelon tila

Kurkku on kapein väylä ja tiedostamattomin este, kun ilmapatsaan tulisi virrata vapaasti puhalluksen seurauksena. Kun kurkku supistuu, se estää äänihuulien vapaan liikkumisen. Esittävässä säveltaiteessa kurkun supistumisen aiheuttaa yleensä hermostuneisuudesta aiheutunut jännitys. (Debost 2002, 14.) Suuonteloon saadaan lisää tilaa laskemalla leukaa alas ja taakse, erottamalla poskihampaat toisistaan ja avaamalla kurkku. Kurkun avaamista voi harjoitella laulamalla ”ah”- kirjainyhdistelmää tai haukottelemalla. (Floyd 2004, 58.)

Huilun soinnin laajentamiseksi voi kokeilla nenän avaamista. Jopa korvia voi kuvitella venyttävänsä sisäpuolelta. Levittäessä sieraimia myös kurkku aukeaa, ja kaikki pään ontelot resonoivat. Tämä prosessi tapahtuu haukotellessa, se tuntuu hyvältä ja auttaa soinnin avaamiseen. (Debost 2002, 15.)

Tekemissäni teemahaastatteluissa kävi ilmi, että ajatus itse haukotuksesta voi aiheuttaa kurkun jännitystä. Tämän takia oli käytetty mielikuvaa vain haukotuksen alusta. Haastatteluissa toisaalta mainittiin myös siitä, että ajatellessa haukotusta saa hyvin kiinni tilan ajatuksesta suussa ja pehmeä suulaki saadaan nousemaan ylös. Haukotuksen huippukohdan katsottiin olevan jäykkä, eikä sillä tavalla katsottu voitavan soittaa joka tapauksessa. Haastatteluissa mainittiin myös, että kun yskä alkaa, kurkku sulkeutuu. Mielestäni mielikuvat haukotuksen ja yskän alusta ovat hyviä, jos haluaa kokeilla kurkun sulkemista ja avaamista. Kun tunne on tuttu entuudestaan, siihen voi kiinnittää soittaessa huomiota ja mahdollisia jännityksiä lähteä purkamaan. Aloittelijoiden kanssa on oltava tarkkana, ettei soittoon aiheudu jännityksiä. On huomionarvoista, että kaikki harjoitteet ja mielikuvat eivät toimi kaikille.

Vokaalien ominaisväriin puhuessa ja laulaessa vaikuttaa pääosin kielen asento ja sen aiheuttama suun ja nielun onteloiden yhdistelmä. Nämä tekijät vaikuttavat myös sointiväriin huilun äänessä. (Lindholm 1985, 28.)

3.4.5 Posket

Jos kasvojen lihakset ovat löysät ja rennot, saattavat posket liikkua, eli värähdellä ilman mukana. Poskien alaosan täyttäminen ilmalla on asia, joka monille huilisteille on opetettu. (Floyd 2004, 59.) Joidenkin mielestä suuontelon muoto vaikuttaa huilun ääneen siten, että poskien täyttäminen tai värähteleminen tuo enemmän resonanssia. Teoria on ongelmallinen muutamasta syystä. Läpättävät posket ottavat osan pois ilmavälvään suunnasta ja vaikuttavat ilman fokukseen. Nopeat rekisterin vaihdot, kuten murtosoinnut, voivat etenkin paineen alla aiheuttaa tämän asian kanssa ongelmia. (Debost 2002, 15-16.)

3.5 Ansatsiin liittyvät asiat

3.5.1 Ilmavirran paine ja nopeus

Huilun luonteenomainen äänenväri on riippuvainen tiettyjen yläsävelsarjojen osasävelien pienemmästä tai suuremmasta ilmaantuvuudesta. Yläsävelsarjojen osasävelien määrän huilun äänessä puolestaan määrää muun muassa ilman tulokulma huilun puhallusaukon etulaitaa vasten yhdistettynä oikeaan puhalluksen paineeseen ja ilman nopeuteen. (Floyd 2004, 53.)

Nopea ilmavirta, kylmä puhallus, kehon painopisteen laskeminen, nousevat intervallit ja korkeat äänet liittyvät toisiinsa. Puolestaan hidas ilmavirta, lämmin puhallus, rentoutunut vatsalihasten ”vyö”, avoin kurkku, laskevat intervallit ja matalat äänet liittyvät toisiinsa. Ilmavirran nopeutta on muutettava isoissa ylöspäin tai alaspäin liikkuvissa intervalleissa, jotta voidaan kompensoida ilmapatsaan ja ääniaallon mahdollista katkeamista. (Debost 2002, 18.) Puhalluksen painetta on mahdollista lisätä nopeuttamalla ilmavirtaa painamalla vatsaa kovemmin uloshengityksessä tai pienentämällä huulten puhallusaukkoa (Floyd 2004, 47).

3.5.2 Keskivartalon tuki

Soittoasennon tulisi olla luonnollinen, niin että huilu vain tuodaan huulille. Erityisesti jos hartiat ovat ylhäällä, kurkku sulkeutuu ja huilun ääni kärsii. Hartioiden ja kyynärpäiden tulee olla samassa linjassa, ja päätä käännetään hieman vasemmalle. Pään kääntäminen on parempi vaihtoehto kuin oikean kyynärpään vetäminen pois linjasta. Soittoasennossa, istuen tai seisten, on hyvä olla jalat tukevasti maassa, jotta tunnemme oman painomme, ja saamme sen vaikutelman, että ikään kuin työnnämme maata jalkojen alta pois päin. (Debost 2002, 184-185.)

Eteenpäin nojaaminen saattaa aiheuttaa ongelmia puhalluksen kontrolloimisessa, sillä rintakehä saattaa romahtaa tai puristaa palleaa. Tämän vuoksi huilistin tulisi seisoa suorassa. (Floyd 2004, 34.)

Soittaessa isoa intervallia ylöspäin refleksi voi olla muuttaa ilmavirran tulokulmaa huulilla tai leualla. Jos se toimii joka tilanteessa, näitä keinoja voi käyttää. Tämä metodi voi kuitenkin olla epäluotettava, esimerkiksi paineen alla. Huulet ohjaavat ilmavirtaa, mutta ilman energia tulee vahvoista ilmapatsasta kontrolloivista lihaksista. Näin ollen ilmavirran nopeutta muuttaessa tulee käyttää koko kehoa. Mitä korkeampia ääniä huilulla soitetään, sitä matalammalla kehon painopisteen tulee olla. Tunteen pitää olla painava, olkapäiden alhaalla ja vatsan kiinteä jalkalihasten kannatella. Vastaavasti laskeutuessa rekisterissä alemmas isolla intervallilla, vatsa tulee rentouttaa ennen leuan ja huulten liikuttamista. (Debost 2002, 17.)

Kun opettajat puhuvat palleasta, he yleensä tarkoittavat vatsalihaksia. Pallea ei voi todellisuudessa puskea ilmaa keuhkoista ulos, vaan sen rooli on sisäänhengityksessä. Sisäänhengityksessä pallea supistuu alaspäin luoden osittaisen tyhjiön keuhkoihin. Uloshengityksessä pallea rentoutuu ja nousee ylös kohti aloitusasentoa. Pallea ei myöskään tue ilmavirtaa, sen tekevät vatsan seinämä ja kylkiluiden väliset lihakset. Tuki tarkoittaa staattista jännitystä vatsalihasten ja pallean välillä, joka säätelee ilman vapautumisen painetta ja nopeutta. (Toff 2012, 86.)

Hengityksen säätelyn tulee olla luonnollista ja vaivatonta niin, että mitään lihasryhmiä ei lukita pysyvään jännitystilaan. Kun tuki ei erityisesti tunnu missään kohdassa kehoa, se on oikeimmillaan. (Lindholm 1985, 12.)

3.5.3 Hengittäminen

Hengittäminen on luonnollista ja tahatonta toimintaa, ja se on välttämätöntä hengissä pysymisen kannalta. Se on elintärkeää myös huilistille. Useimmat ihmiset tulevat toimeen ilman hengittämisen miettimistä, mutta huilistien on tutkittava näennäisesti yksinkertaisia toimintoja ulos- ja sisäänhengityksessä. (Floyd 2004, 43.)

Keuhkot toimivat sekä taka- että etupuolella vartaloa, yleensä paljon korkeammalla takana kuin voisi olettaa. Tästä kapasiteetista tarvitaan kaikki käyttöön, joten on hyvä tietää keuhkojen koko kapasiteetin olemassaolo ja likimääräinen sijainti. (Galway 1982, 73.) Kyky hallita uloshengitystä keuhkoilla ja vatsalihaksilla ennen kuin ilmavirta saavuttaa ansatsin, saati pääsee huilun sisälle, on välttämätön. Lisäksi hengitys on musiikillinen työkalu, sillä hengityksen kautta fraasien rajat erottuvat. (Toff 2012, 84.)

Pallea laskee alas sisäänhengityksellä ja nousee ylös uloshengityksellä, täysin automaattisesti koko elämän ajan. Hengityslihakset, vatsa- ja rintalihakset, voivat estää pallean automaattisen liikkeen. Sisäänhengityksessä kaikki vatsalihasten jännitys on "pudotettava". Uloshengityksessä eli puhaltaessa rintalihasten tulee pitää rintakehää auki vastustaakseen omaa painoaan ja kimmoisuuttaan, sekä vatsalihasten muodostamaa painetta. (Debost 2002, 16.) Ennen hengitystä tulee muistaa pitää rintakehä avonaisena, jotta pallea pääsee liikkumaan vapaammin (Floyd 2004, 46).

Nopeassa hengityksessä tärkeitä tekijöitä ovat rintakehän avonaisuus, leuan pudottaminen alemmas, ansatsin säilyttäminen, kurkun avaaminen ja hengitysäänen pitäminen sävelkorkeudeltaan matalana (Floyd 2004, 47).

4 Tutkimus

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmien kautta. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien ihmisten ajatuksista, kokemuksista, tunteista ja ihmisten antamista merkityksistä tutkittavalle asialle. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa monipuolista ja yksityiskohtaista tietoa ilmiöstä. (Juuti & Puusa 2020, 16.)

Laadullisen tutkimuksen menetelminä käytin kyselylomaketta ja teemahaastattelua. Laadullisen tutkimuksen menetelmien yksi yhtäläisyys on induktiivisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa pyritään tekemään johtopäätöksiä aineistosta käsin. Lisäksi laadullisen tutkimuksen yhteydessä puhutaan aineistolähtöisyydestä sekä vuoropuhelusta aineiston ja teorian välillä. Laadullisessa tutkimuksessa teoria ei ole lähtökohta, vaan apuväline eri vaiheille. Eri vaiheita ovat aineiston hankinnan suunnittelu, analysointi ja tulkinta. (Juuti & Puusa 2020, 16.)

4.1 Lomaketutkimus huilistin ansatsin opettamisesta

4.1.1 Lomaketutkimuksen tarkoitus

Lomaketutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa huilunsoitonopettajien ja huilunsoittoa opiskelevien kokemuksista liittyen huilistin ansatsin opettamiseen. Tutkimus tehtiin strukturoidun lomakehaastattelun muodossa verkossa. Kyselystä koottua tietoa käytin teemahaastatteluiden kysymysten suunnitteluun, jotta tässä opinnäytetyössä lähestyttäisiin huilistin ansatsin opettamista mahdollisimman käytännönläheisesti.

Kyselyhaastattelussa halusin kartoittaa, millaisia näkemyksiä vastaajilla on huilistin ansatsin opettamisesta liittyen eri osa-alueisiin. Lomakehaastattelu sopii parhaiten muun muassa, kun halutaan testata muodollisia hypoteeseja ja kun

halutaan kerätä faktatietoa tutkijan tietäessä etukäteen, millaista tietoa haastattelutavat voivat antaa (Hirsjärvi & Hurme 2015, 45).

4.1.2 Prosessi

Tein kyselylomakkeen otsikolla ”Huilistin ansatsin opettaminen – kysely opinnäytetyötä varten”. Kyselylomake on opinnäytetyön liitteissä. Loin kyselylomakkeen Google Forms -lomaketyökalun avulla, ja lähetin kyselyn 8.6.2022 julkiseen Facebook-ryhmään nimeltä Huilistit Suomessa - Flutists in Finland. Käytin Facebook-yhteisöpalvelua välineenä ohjata vastaajat kyselyni pariin, sillä sosiaalisen median kautta tavoittaa nykyään suuren osan ihmisistä. Ryhmän julkisuus mahdollisti kenen tahansa vastaamisen kyselyyn. Kyselyn vastauksista ei kuitenkaan ilmennyt, että kukaan ulkopuolinen olisi vastannut kyselyyn, tai että tulokset olisivat vääristyneet. Kyselyn saatesanoissa mainitsin, että kysely on suunnattu huilunsoitonopettajille sekä instrumenttipedagogiikan opiskelijoille, joilla on pääaineenaan huilu.

Kyselyyn vastattiin anonyymisti, jotta saisin vastaajilta mahdollisimman rehelliset vastaukset. Ennen kyselyn julkista levittämistä teetin kyselyn yhdelle testihenkilölle. Koehaastatteluilla voidaan arvioida esimerkiksi lomakkeen toimivuutta eli loogisuutta, pituutta ja käytettyä kieltä (Leinonen, Otonkorpi-Lehtoranta & Heiskanen 2017, 184). Lisäksi koevastaajan avulla tarkistin, että lomake toimii teknisesti ja että vastaaja pysyy anonyymina.

Vaikeinta lomakkeen laatimisessa oli kysymysten muotoilu niin, että ne ovat ai-noastaan oikein ymmärrettävissä. Tein kyselylomakkeen kysymyksistä selkeitä ja yksiselitteisiä, mikä toisaalta aiheutti kysymysten jäämisen yleiselle tasolle. Kyselylomakkeen käytön suurimpana haasteena on se, että kattavatkaan vastausvaihtoehdot eivät aina tavoita vastaajan maailmankuvan tai ajatusmaailman olennaisimpia puolia (Hirsjärvi & Hurme 2015, 37). Jotta vastaajat saivat mahdollisuuden tarkentaa ajatusmaailmaansa ja kokemuksiaan, lisäsin kyselylomakkeeseen avoimia kysymyksiä, joihin pystyi täydentämään monivalintakysymysten vastauksia.

4.1.3 Kysymykset

Kysymykset kyselylomakkeeseen suunnittelin pääosin itse omien tietojeni ja kokemuksen pohjalta, mutta sain apua kysymysten sanoittamisen yhdeltä huilunsoitonopettajalta. Kyseinen opettaja ei osallistunut teemahaastatteluihin. Kyselyssä oli yhteensä yhdeksän kysymystä, joista viimeiseen sai täsmentää aiempia kysymyksiä. Kysymyksistä kaksi olivat pelkkiä monivalintakysymyksiä, kaksi pelkkiä avoimia kysymyksiä, ja loput monivalintakysymyksiä, joiden perään sai täydentää halutessaan vastaustaan. Viimeistä kysymystä en käsittele erikseen, vaan siihen vastatut aiempien vastauksien tarkennukset ovat mainittuna alkupe räisen kysymyksen kohdalla raportoinnissa. Tässä raportissa käyn kyselyn tulokset läpi kysymys kerrallaan asiakokonaisuuksien mukaan.

4.1.4 Purkaminen

Purin kyselyn kysymys kerrallaan ja erottelin kysymykseen liittyvät asiakokonaisuudet. Asiakokonaisuuksien hahmottumisen jälkeen nostin yhteneviä tai yksittäisiä vastaajien kokemuksia ja / tai kommentteja kirjalliseen raporttiini. Epäselvät vastaukset jouduin jättämään kyselyn raportoinnin ulkopuolelle. Kyselyn purussa pyrin neutraaliuteen, enkä ota kantaa vastaajien kokemusten tai tietojen faktapohjaisuuteen.

4.1.5 Vastausten raportointi

Kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 38 henkilöä. Vastaajista 29 oli huilunsoitonopettajia ja yhdeksän huilunsoiton opiskelijoita.

35 vastaajista oli sitä mieltä, että huilistin ansatsin opettamiseen liittyi haasteita. Haasteiksi koettiin huulten ja suun alueen anatomiaan liittyvät erilaisuudet ylipäättään, sekä hyvin isot tai pienet huulet ja hampaiden oikomistarve tai rakenne. Huulten asennon hahmottamisen, oikean puhalluskulman ja ilmavirran hallinnan katsottiin vaikuttavan ansatsin ja puhallusaukon oikeanlaiseen muodostamiseen.

Lisäksi haastavaksi ansatsin opettamisessa mainittiin oppilaan aiemman opettajan erilainen näkemys ansatsin opettamisesta ja ”vanhan” ansatsin korjaamisen vaikeus. Usealla haasteet ansatsin korjaamisessa liittyivät oppilaan huulten kiristämiseen ja ansatsin rentouden opetteluun. Vaikeaksi vastaajat kokivat myös ansatsin opettamisen epäkonkreettisuuden ja haasteen löytää toimivia mielikuvia. Sekä oppilaan nuori ikä että aikuisena aloittaminen mainittiin useaan kertaan haasteeksi ansatsin hahmottamisessa. Lisäksi haasteita ansatsin opettamisessa vastaajille olivat aiheuttaneet muun muassa peilin puuttuminen luokasta, oppimishäiriöt, ulospäin näkymättömät tapahtumat oppilaan elimistössä hengittäessä ja puhaltaessa, huono soitin ja erilaiset juurtuneet taipumukset käyttää suun alueen lihaksia.

22 vastaajista oli joutunut merkittäväällä tavalla muokkaamaan tai muuttamaan jonkun tai useamman oppilaansa ansatsia. Suurin osa ansatsin muokkaamisesta liittyi epäjoustavaan hymyilevään ansatsiin, jossa suupieliä kiristetään sivuilta. Lisäksi alahuulen aktiivinen vetäminen taakse ylähuuleen nähden oli aiheuttanut ongelmia. Tällaisia huuliotteita oli työstetty rennommaksi muun muassa tuomalla huulia eteenpäin, irti hampaista. Lisäksi ilman anatomista syytä sivuun vetäytyneitä ansatseja oli työstetty keskemälle suuta. Korjauksia oppilaan ansatsiin oli tehty myös kontrolloimattoman puhalluksen, hammasrautojen sekä liian ison puhallusaukon muodostumisen takia. Osa vastaajista näki suuret muutokset huulten ja kasvojen alueella epäolennaisiksi ja painotti fyysisen ja henkisen kasvamisen ja/tai muiden äänenhallintaan liittyvien asioiden merkitystä ansatsin muodostamisessa.

22 vastaajista oli muuttanut merkittävästi ansatsiaan omasta aloitteestaan tai opettajansa aloitteesta. Suurin osa ansatsiaan muuttaneista oli muuttanut ansatsia kireästä joustavampaan ansatsiin esimerkiksi rentouttamalla suupieliä ja poskia. Tämän kysymyksen kohdalla mainittiin suuontelon tila, keskivartalon tuki ja puhalluksen ilmavirran oikeanlainen voima ja nopeus, jotta ansatsin kiristämisestä voidaan hellittää. Puolestaan myös äänen fokus ja tiivistäminen mainittiin muuttamaan kertaan, esimerkiksi alahuulta ohjaavien lihaksien aktivoimisen ja puhallusaukon pienentämisen kautta.

12 vastaajista oli ollut ongelmia oman ansatsinsa joustavuuden tai hallinnan kanssa. Kahdeksan vastaajista koki, että heillä ei ole ollut ongelmia tämän asian suhteen ja 17 vastasi, että ongelmia on ollut jonkin verran. Monilla tämäkin vastaus liittyi huulten liialliseen jännittämiseen, ja tätä kautta äänen syttymisen ongelmiin. Muun muassa alääänien muodostamisen rentouteen oli paneuduttu muuttamalla puhalluksen nopeutta ja suun sisäistä tilaa. Joustava ja kehittynyt ansatsi katsottiin ehdoksi kehittyneeseen sointiin, eri sointivärien löytämiseen, oikeanlaiseen artikulaatioon ja rekistereiden sujuvaan vaihtamiseen. Myös vaihtelevan soittomäärän ja vuosien varrella tehdyn työn koettiin vaikuttavan merkittävästi ansatsin toimivuuteen eri ajanjaksoilla.

Yhdeksän vastaajista kertoi tietävänsä suun- ja päänaalueen anatomiasta, 25 vastasi, että tietoa on jonkin verran. Kolme vastaajista vastasi, että heillä ei ole tietoa suun- ja päänaalueen anatomiasta.

Seuraava kysymys liittyi ilman käyttämiseen poskissa soittaessa. 18 vastaajista kertoi joissain tilanteissa opettavansa oppilaitaan käyttämään ilmaa poskissa soittaessa. 15 vastaajista ei opeta käyttämään ilmaa poskissa soittaessa. Neljä henkilöä vastasi kysymykseen opettavansa käyttämään ilmaa poskissa soittaessa. Vastaajat olivat opettaneet käyttämään ilmaa poskissa puhaltaessa pääosin rentouttaakseen oppilaan posket sekä hakeakseen oppilaan kanssa ilmavaa ja resonoivaa sointia. Vastauksista erottui, että ilman käyttämisellä poskissa haetaan erilaisia sävyjä sointiin ja avustetaan suun tilan laajentamista ja hahmottamista. Ilmankäyttöä poskissa ja sitä kautta suun tilan laajentamista mainittiin käytettävän apuna forte-nyanssia soitettaessa ja intonoidessa alaspäin. Yhdessäkään vastuksessa ei mainittu, että posket täytettäisiin ilmalla aina soittaessa tai muulloin kuin niin on tarkoitus tehdä aktiivisesti. Useat vastaajat kokivat, että oppilaan on hyvä tietää tämän työkalun olemassaolo, jotta sitä voi myöhemmin hyödyntää tai olla hyödyntämättä. Osassa vastauksista ilmeni, että oppilaan ansatsin ja ilmanhallinnan tulee olla harjaantuneita, jotta tätä työkalua voidaan käyttää. Kiertoilmahengityksen harjoittelussa vastattiin käytettävän tätä metodologia. Vastauksista erottui, että ilman käyttäminen poskissa puhaltaessa on oppilaskoh- taista. Osa kertoi opettavansa ilman käyttöä poskissa kasvojen rentouttamismie- lessä huilun kanssa tai ilman huilua, tai vain ääniharjoitusten kautta. Osa vastaa- jista oli sitä mieltä, että ilman käyttäminen poskissa hajottaa ansatsin.

Viimeisessä varsinaisessa kysymyksessä kartoitin, mitä vastaajat haluavat tietää huilistin ansatsin opettamisesta. Isoimmaksi kiinnostuksenkohteeksi nousi se, miten ansatsia saisi opetettua vasta-alkajille mielenkiintoisesti niin, että siitä tulee rento, joustava ja fokusoitu. Eri tavat etsiä toimivaa puhalluskulmaa kiinnostivat vastaajia. Vastaajia kiinnostivat käytännön harjoitukset sekä erilaiset mielikuvat ja neuvot ansatsin opettamiseen. Eri tavat opettaa ansatsia ja muiden opettajien tyyliä lähestyä asiaa kiinnostivat vastaajia. Erilaiset ansatsit kiinnostivat vastaajia, ja yhtä vastaajista kiinnostivat nykyajan koulukunnat asiaan liittyen. Myös anatomia ja sen poikkeavuudet kiinnostivat vastaajia, esimerkiksi vinossa olevan huuliotteen opettaminen. Vastaajia kiinnostivat myös leuan ja kielen asennot ja niiden toiminta. Yhdessä vastauksista nousi esille kysymys, kuinka paljon jo muodostunutta ansatsia on tarpeen muuttaa, ja voisiko sitä opettaa muuten kuin keskittymällä suun asentoon. Vastauksissa nousi esille se, miten opettaa ansatsia ymmärrettävästi ja niin, että siihen ei jumiuduta muiden asioiden kustannuksella tai lukkoja aiheuttaen.

4.2 Teemahaastattelut huilistin ansatsin opettamisesta

4.2.1 Teemahaastatteluiden tavoite ja prosessi

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että yksi haastattelun aspekti on kaikille sama, eli haastattelun teema-alueet. Haastattelu etenee yksityiskohtaisten kysymysten sijaan keskeisten aihepiirien varassa. Teemahaastattelussa keskeistä ovat ihmisten tulkinnat asioista, ja heidän antamansa merkitykset asioille. Teemahaastattelussa huomioidaan, että asioiden merkitykset muodostuvat vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47-48.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelin seitsemää asiantuntijaa eli huilunsoitonopettajaa. Haastateltavat ovat eri ikäisiä ja toimivat tai ovat toimineet kaikki eri oppilaitoksissa. Haastateltavat ovat Noora Karjalainen (Kotkan seudun musiik-

kiopisto), Marja-Leena Mäkilä (Käpylän musiikkiopisto), Maisa Panula (Kankaanpään musiikkiopisto), Ulla-Maria Pöyhtäri (Tampereen konservatorio), Johanna Salminen (Länsi-Helsingin musiikkiopisto), Anne-Mari Vainio (Itä-Helsingin musiikkiopisto) ja Malla Vivolin (Tampereen ammattikorkeakoulu). Osa haastateltavista toimii lisäksi freelancer- ja/tai orkesterimuusikkoina. Pidin yhden haastattelun kasvokkain, viisi verkkohaastattelua Zoom-palvelussa ja yhden puhelinhaastattelun.

Kaikki haastattelut on litteroitu. Purin haastattelut litteraateista kysymys eli teema-alue kerrallaan, erillisille dokumenteille, joista tiivistin vastaukset raporttiin. Nostin yhteneviä ja yksittäisiä haastateltavien kokemuksia ja kommentteja kirjalliseen raporttiini. Käytin kahta haastatteluissa nousutta huomioita tämän opinnäytetyön muissa luvuissa. Haastatteluissa ja niiden purkamisessa pyrin neutraaliuteen, mutta oma mielipiteeni saattaa kuulua kielellisellä tasolla ja näkyä valitsemani materiaalin kautta.

Haastatteluiden purkamisessa koin haastavaksi epäselvien kommenttien tulkitsemisen ja tutkimusaineiston sekä aihealueen laajuuden. Lisäksi oli haastavaa verrata tutkimuksen kohteiden omakohtaisia kokemuksia, ja valita niistä vain opinnäytetyöni kannalta olennaisimmat raporttiin. Pedagogiseen harjoitemateriaaliin liittyviä kysymyksiä en pura raporttiin, vaan kokoamani mielikuvat ja harjoitteet ovat tämän opinnäytetyön viidennessä luvussa.

4.2.2 Kysymykset

Tämän opinnäytetyön prosessissa laadin yksityiskohtaiset kysymykset haastateltaville, sillä aihealue on laaja. Kysymyksiä haastattelussa oli 12, joista neljään liittyi suunniteltuja lisäkysymyksiä. Näiden 12 kysymyksen lisäksi haastatteluissa oli kuusi kysymystä pedagogista harjoitemateriaalia varten. Haastattelukysymykset ovat opinnäytetyön liitteissä.

Tutkimushaastattelustani puolistrukturoidun tekee se, että haastateltavat pystyivät vastaamaan haastattelun kysymyksiin omin sanoin. Lisäksi haastatteluissa

kysymysten sanamuodot ja kysymysjärjestys saattoivat vaihdella keskustelun kulun mukaan. Haastattelu oli keskustelunomainen, ja kysyin lisäkysymyksiä. Kaikki haastattelut etenivät kuitenkin samojen teema-alueiden mukaan.

Kysymykset teemahaastatteluihin suunnittelin sekä omien tietojeni ja kokemusteni että lomakekyselyn vastauksien pohjalta. Sain apua kysymysten sanoittamiseen ja sisällön hiomiseen Annaleena Ilveskiveltä. Hän on Tampereen konservatorion huilunsoiton lehtori sekä instrumenttipedagogiikan opettaja Tampereen ammattikorkeakoulussa. Koin tärkeäksi tarkastuttaa, että kysymykset ovat olennaisia myös pitkän uran tehneen muusikon näkökulmasta.

4.2.3 Ensimmäinen kysymys: huilunsoiton aloittaminen

Ensimmäinen kysymys liittyi huilunsoiton aloittamiseen, ja siihen, voiko soittamisen aloittaa riippumatta huulten anatomiasta. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että huilunsoiton voi aloittaa, jos suussa ja/tai huulissa ei ole voimakkaita rakenteellisia poikkeavuuksia tai suoranaista vammaa. Haastateltavat olivat törmänneet uransa aikana muun muassa ylähuulen keskiosan alaspäiseen kaarteseen, puhekielessä ”nyppyyn”. Nyppyhuulisilla oppilailta huulten puhallusaukko oli suurimmalla osalla muodostunut jommallekummalle sivulle. Nypyn vaikutuksen soittoon katsottiin olevan riippuvainen nypyn koosta, joustavuudesta ja muodosta. Kuitenkaan nypyn ei katsottu olevan este huilunsoiton aloittamiselle.

Muita anatomiaan liittyviä asioita huilunsoiton aloittamisessa mainittiin olevan erityisen suuret huulet, ylähuulen kostean osan kääntyminen ulospäin ja nuoreen ikään liittyvät motoriset vaikeudet suussa. Kaikkien näiden asioiden katsottiin olevan ratkaistavissa esimerkiksi huilun tai suukappaleen asettelun ja/tai oppilaan psykologisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen kautta.

Hammasrautojen saamisen katsottiin olevan asia, joka vaikuttaa jonkin verran huilunsoittoon. Raudat saattavat viedä huilua kauemmas leualla, jos raudat tulevat huulten ja hampaiden väliin. Rautojen kanssa soittaminen koettiin oppilaille haastavaksi mentaalitasolla, mutta yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta asiaan

kantaa ottaneet haastateltavat olivat jatkaneet oppilaan kanssa työskentelyä normaalisti myös hammasrautojen kanssa. Eräs haastateltava mainitsi, että hammasrautojen aikana oppilas voi oppia paljon huilunsoitosta, koska huomio kiinnittyy uudella tavalla muun muassa siihen, miten hänen tulisi käyttää kehoa ja ilmapirtta.

4.2.4 Toinen kysymys: puhallusaukon muoto ja huulten asento

Toinen kysymys liittyi puhallusaukon muodon ja huulten asennon opettamiseen. Halusin selvittää opettavatko opettajat näitä asioita tietyn oman kaavan mukaan vai antavatko he oppilaiden itse hakea ansatsiaan. Jatkokysymyksenä oli, että onko eroa aloittavalla lapsella ja aikuisella.

Kaksi haastateltavista vastasi tähän kysymykseen yleisemmällä tasolla, ja oli sitä mieltä, että aloittavien aikuisten ja lasten kanssa lähdetään liikkeelle samalta pohjalta. Puhallusaukon ja ansatsin opettelu aloitetaan oppilaan anatomia huomioiden ja niin että oppilas saa tukea tarvitsemaansa asiaan ansatsin muodostuksessa.

Kaksi haastateltavista mainitsi, että kun kasvojen lihakset ovat rentoina, niin puhallettaessa suurimmalle osalle muodostuu puhallusaukko luonnostaan suurin piirtein keskelle huulia. Ensimmäinen mainitsi, että jos puhallusaukko muodostuu sivuun esimerkiksi nypyn takia, olisi tärkeää, että kasvoihin ei tule kiristyksiä. Hän ei ottanut kantaa ansatsin opettamiseen aloittelijoille. Toinen oli sitä mieltä, että nuoremmat aloittelijat tarvitsevat apua puhalluskulman löytämiseen, mutta mitä vanhempi oppilas on, sitä enemmän he voivat hakea ansatsia itse, opettajan sanallisten ohjeiden avulla.

Kaksi haastateltavista mainitsi opettavansa puhallusaukon löytymistä yleensä samanlaisen kaavan kautta kaikille. Ensimmäinen mainitsi, että ensin kokeillaan ilman suukappaletta hengityksiä ja tiettyjä puhalluksia, ja kämmeneen kokeillaan ilmapirtta. Tämän jälkeen opettaja vie suukappaleen oppilaan huulelle. Hän mainitsi, että kuitenkin joskus oppilaan tarvitsee hakea puhalluskulma suukappa-

leella itse. Myös toinen heistä mainitsi auttavansa oppilaita puhallusaukon löytämisessä, niin että oppilas puhaltaa, ja opettaja etsii kohdan, josta ääni lohkeaa. Hän korosti, että välttää huulten asennosta puhumista. Toinen heistä ei ottanut kantaa aikuisten opettamiseen, mutta toinen mainitsi, että aikuisten kanssa on hyvä antaa vapaa mahdollisuus kokeilla puhalluskulmaa itse, sekä pohtia asiaa enemmän yhdessä.

Yksi haastateltava mainitsi opettavansa ansatsia niin, että oppilas kokeilee ensin etusormella mihin ja miten huilu asettuu ja että miten saadaan alahuuli sormen päälle. Tämän jälkeen kokeillaan suukappaleella. Jos puhallusaukon ja äänen muodostaminen luonnistuu helposti, hän mainitsi, ettei puutu siihen liikaa. Jos äänentuottamisessa on ongelmia, haetaan yhdessä suukappaleen paikka ja puhalluksen suunta. Ansatsi ei saisi jäädä ryppyiseksi tai liian leveäksi. Hän mainitsi aikuisten ja lasten opettamisessa sen eron, että aikuiset miettivät asioita enemmän, joskus jopa liikaa.

4.2.5 Kolmas kysymys: ilmavirran suunta ja paine

Kolmas kysymys liittyi ilmavirran suuntaan ja paineeseen, ja sen opettamiseen vasta-alkajille. Monet haastateltavista kertoivat opettavansa näitä asioita mielikuvien kautta.

Kaksi haastateltavista kertoi opettavansa ilmavirran suuntaa niin, että tutustutaan huilun "anatomiaan". He kertoivat selittävänsä ilmavirran määrän ja osumiskulman, mistä kohtaa ääni leikkaantuu ja tätä kautta syntyy. Haasteita selittämiseen toiselle oli aiheuttanut oppilaiden nuori-ikä. Molemmat pitivät tärkeänä ohjeistaa ilmavirran suuntaa eteenpäin. Toinen heistä mainitsi, että kehon tulisi olla avoin. Toinen mainitsi oppilaiden joskus yrittävän puhaltaa suoraan huilun puhallusaukoon, alaspäin. Hän oli sitä mieltä, että kun ilmavirran oikean suunnan selittää oppilaille, alahuuli ei myöskään jää liian taakse.

Kolme haastateltavaa oli käyttänyt puhalluksen suunnan ja paineen opettamisen apuna muovista The Pneumo Pro® -propellisuukappaletta. Propellit pyörivät sen

mukaan, mihin kohtaan soittaja kohdistaa puhalluksen ilmavirran ja kuinka nopea ilmavirta on.

Neljä haastateltavista demonstroi oppilaille ilmavirran suuntaa puhalluksen ja mielikuvien kautta. Kaikki haastateltavat selittivät ja opettivat ilmavirran painetta myös/tai ainoastaan mielikuvien ja harjoitteiden avulla. Nämä harjoitteet ovat harjoitemateriaalissa.

4.2.6 Neljäs kysymys: ensipuhallukset

Neljäs haastattelukysymys liittyi tavuun, jolla opetetaan ensipuhallukset. Mainitsin esimerkeiksi tavut "hyy" ja "pyy". On hyvä muistaa, että kun pyy- ja dyy-tavut puhalletaan ilmavirran kanssa, ne ovat oikeastaan "p_hyy" ja "d_hyy". H-konsonanttia ei ajatella aktiivisesti tai muodosteta aktiivisesti nielusta, vaan se kuuluu, kun paineinen ilmavirta puhalletaan ulos.

Kolme haastateltavista kommentoi käyttävänsä sekä pyy-tavua että hyy-tavua ensipuhalluksia opettaessa. Ensimmäinen heistä kommentoi pyy-tavun olevan napakampi kuin hyy-tavu, ja siksi hyvä. Hän korosti konsonantin sijaan y-vokaalin olevan optimaalisin vokaali ensiäänissä. Toinen sanoi lähtevänsä hyy-tavulla liikkeelle, mutta jos huulten puhallusaukko ei muodostu oikein, hän käyttää pyy-tavua, jotta puhallusaukko jää jämäkäksi. Kolmas kertoi aloittavansa hyy-tavulla, pyy-tavulla tai dyy-tavulla riippuen oppilaasta. Hyy-tavua hän kertoi käyttävänsä eniten, mutta hän mainitsi, että joillain hyy-tavu saattaa muodostaa huulten puhallusaukon u-muotoon, jolloin puhallusaukko saattaa levitä liikaa. Hän kertoi, että jos puhallusaukko leviää liikaa tai siinä on kohdennusongelmaa, niin pyy-tavu on silloin toimiva. Dyy-tavun hän mainitsi ottavansa varhaisessa vaiheessa käyttöön, sillä sen opettaminen liian myöhään voi tuottaa ongelmia.

Kaksi opettajista mainitsi opettavansa ensipuhallukset pyy-tavulla. Ensimmäinen heistä kertoi, että aloittaa ensipuhallusten harjoittelun ilman huilua, harjoittelemalla pyy-tavun sanomista niin, että ilma lähtee kulkemaan. Hän kertoi, että kun suukappale asetetaan leualle, niin oppilas ei heti tunne missä huulten puhallusaukko on. Tämä johtuu siitä, että lapsilla ei ole samanlaista kehonkuvaa kuin

varttuneemmilla. Hän kertoi ohjaavansa oppilaita vetämään kielen kärjen hieman ulos ja kokeilemaan kielellä onko puhallusaukko keskellä. Siitä oppilaat huomaavat, jos puhallusaukko on aivan toisessa reunassa. Hän kertoi, että pyy-tavun avulla saa kokeiltua paineen, joka tulee huulten taakse kun huulet ovat vastakkain (jo ennen huulten avaamista). Puhallusaukosta muodostuu myös tarpeeksi pieni huulet avatessa. Hän mainitsi kuitenkin käyttävänsä esimerkiksi vatsastaccatoa (staccatoääni ilman kieltä) myöhemmin ilman pyy- tai dyy-tavua, hu- tai hy-tavulla. Näin kieli ei ole tiellä silloin kun harjoitellaan vatsastaccatoa. Toinen kertoi käyttävänsä pyy-tavua, mutta siirtyvänsä nopeasti kielitettyyn dyy-tavuun.

Yksi haastateltava kertoi lähtevänsä liikkeelle suljetun suun ajatuksesta. Hän opettaa yleensä m-kirjaimen avulla, mmm-pyy tai mmm-hyy -tavuparilla.

Yksi haastateltava kertoi jättävänsä konsonantin ajattelemisen ensipuhalluksista kokonaan pois, jotta kurkusta ei tulisi mitään äänteitä. Hän kertoi h-konsonantin olevan suhteellisen takana muodostettava. Pyy-tavua hän kertoi käyttäneensä, jos oppilaalla on todella iso ja leveä puhallusaukko. Hän kertoi siirtyvänsä kielittämiseen suhteellisen nopeasti, mutta mainitsi jatkavansa ilman kieltä soittamista myös alkeiden jälkeen. Hän mainitsi ilmavirran olevan kaiken ydin, kieli ei soita huilua, se vain artikuloi.

4.2.7 Viides kysymys: tuki

Viides kysymys haastatteluissa liittyi tuen opettamiseen vasta-alkajille. Kaikki haastateltavat olivat lähestyneet tuen opettamista erilaisten harjoitteiden ja mielikuvien avulla. Kolme haastateltavista kertoi erikseen, ettei ota tuki-sanaa käyttöön vasta-alkajien kanssa. Yksi haastateltava kertoi puhuvansa harjoitteiden lisäksi tiiviyn ja kannattelun tunteesta. Yksi haastateltava kertoi käyttävänsä tuki-sanaa varovasti, sillä sitä voi olla vaikea lasten tai aikuistenkaan sellaisenaan ymmärtää. Hän mainitsi käyttävänsä tuki-sanana sijaan esimerkiksi termiä tuettu puhallus. Yksi opettaja mainitsi aloittavansa tukeen liittyvät siinäharjoitukset jo ennen itse huiluun puhaltamista. Yksi haastateltavista mainitsi, että aikuiset ja nuoret saattavat haluta tietää lapsia tarkemmin ilmiön taustoja, ennen kuin lähdetään kokeilemaan harjoituksia.

4.2.8 Kuudes kysymys: ylä- ja alahuuli

Kuudennessa kysymyksessä selvitin, ajattelevatko haastateltavat, että puhaltessa huillistin ylä- tai alahuuli on suuntautunut eteen- tai taaksepäin suhteessa toiseen ensiäänissä keskirekisterissä. Jatkokysymyksenä kysyin ovatko sekä ylä- että alahuuli heidän mielestään puhaltessa aktiivisia. Tämän kysymyksen vastaukset olivat niin yksityiskohtaisia, että puran jokaisen vastauksen erikseen.

Ensimmäinen haastateltava kertoi, että ohjaa oppilaita puhaltamaan luonnollisesti, kiinnittämättä liikaa huomiota leuan tai huulten liikuttamiseen. Hänen mielestään ylähuuli on aktiivisempi puhaltessa kuin alahuuli.

Toinen haastateltava ajatteli, että huulet ovat pakettina. Hänen kokemuksensa mukaan harva työntää alahuulta eteenpäin, mutta sen sijaan aika moni vetää alahuulta taaksepäin. Alahuuli säätelee intonaatiota ja ilmavirran suuntaa tuen apuna. Hänen mielestään pieni ansa voi muodostua, kun lapset vetävät helposti alaleukaa taakse, sillä alääänet tulevat helpommin aloittajilla ikään kuin h-konsonantilla, alaleuka alhaalla ja takana. C2-ääneen asti he onnistuvat soittamaan niin, mutta siitä eteenpäin he tarvitsevat alahuulta. Alahuuli ja ylähuuli ovat hänen mielestään molemmat aktiivisia, mutta eivät kireitä.

Kolmas haastateltava näki, että huulet ovat samalla tasalla, kunnes siirrytään eri rekistereihin. Hänenkin mielestään yleinen ongelma on se, että alahuuli menee oppilailla liian taakse. Hän kertoi, että monet yrittävät puhaltaa pelkällä ylähuulella, mutta alahuulella tulisi ohjata ilmavirtaa. Hän mainitsi sen, että koska suun ympäri kulkee suun kehälihas, niin se mitä tekee alahuulella, ylähuuli seuraa mukana.

Neljäs haastateltava oli sitä mieltä, että huulten asento on tasainen. Hän näki, että joidenkin oppilaiden kanssa on vaarana, että he lähtevät ylähuulella ohjaamaan puhallusta alaspäin, suoraan huilun puhallusaukkoon. Hän mainitsi, että toisaalta jos ohjaa liikaa alahuulta, niin ohjausliike menee helposti leukaan. Tästä voi aiheutua jännityksiä. Hänen mielestään ylähuuli ja alahuuli ovat molemmat aktiivisia. Hän kuitenkin korosti yksilöllisyyttä.

Viides haastateltava mainitsi, että normaali purenta on ihmisillä sellainen, että ylähuuli on edempänä kuin alahuuli, ja täten myös alahampaat ylähampaiden takana. Hän korosti ihmisten huulten eroavaisuuksia, mutta kertoi lähtevänsä liikkeelle siitä, että puhalletaan suoraan eteenpäin, ja hienosäädetään myöhemässä vaiheessa. Hänen mielestään ylähuuli ja alahuuli ovat molemmat aktiivisia, ja sillä tavalla saadaan tehtyä esimerkiksi eri sävyjä ja dynamiikkoja.

Kuudes haastateltava kertoi opettavansa, että huulet ovat samaa paria, jotta ei tule tarvetta työntää ylähuulta eteenpäin tai alahuulta taaksepäin. Hän mainitsi, että kun soittajaa katsotaan sivuprofiilista, ja vedetään jana ylähuulesta alahuuleen, niin alahuuli on hiukan taaempana. Huulten saman parisuuden saa konkretisoitua esimerkiksi silloin kun sanotaan jokin peellä alkava sana tai esimerkiksi pyy-tavu. Hänen mielestään ylähuuli ja alahuuli ovat molemmat aktiivisia, vaikka niiden roolit muuttuvat, kun ollaan pidemmällä soitossa. Esimerkiksi forte-nyanssissa ylähuuli on hallitseva ja pianissimo-nyanssissa alahuuli on hallitseva.

Seitsemäs haastateltava oli sitä mieltä, että huulet ovat tasavertaiset. Hän kertoi joskus käyttävänsä mielikuvaa huulista renkaana, jonka läpi ilma kulkee. Hänen mielestään tämä kysymys huulten asennosta ja aktiivisuudesta suhteessa toisiinsa on riippuvainen yksilön huulten rakenteesta. Hän mainitsi, että ilma kulkee molempien huulten kosteiden pintojen välistä, eli puhallusaukon tulee olla yhtenäinen.

4.2.9 Seitsemäs kysymys: leuka

Seitsemännessä kysymyksessä kysyin, ajattelevatko haastateltavat, että puhalletaessa huilistin ylä- tai alaleuka on suuntautunut eteen-, taakse-, tai alaspäin ensisäänissä ja keskirekisterissä.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että soittaessa leuan on oltava rentona, varsinkin alkuopetuksessa. Yksi haastateltavista korosti, että leuan tulee olla omalla paikallaan luonnollisesti ja rentona, ja tästä asiasta tulee olla erityisen tarkka aloittelijoiden kanssa. Yksi haastateltava mainitsi, että pään on oltava suorassa ja leuan mahdollisimman luonnollisesti ja rentona siihen nähden. Yksi

haastateltava mainitsi, että hymyansatsin korjaamisessa voi auttaa ajatus leuasta rentona alhaalla.

Moni haastateltavista kertoi, että leuan liikkeeseen saatetaan kiinnittää huomiota pidemmällä olevien huilistien kanssa, kun tehdään suuhun keinotekoisesti tilaa ja aletaan hienosäätämään soittoa. Yksi haastateltava kertoi harjoitteen, jossa havainnollistetaan suun tilaa sitä kautta, että ajatellaan laulettavan todella korkealta ja todella kovaa, ja silloin se ihmisen luontainen reaktio on avata suuta enemmän. Kuitenkaan esimerkiksi puhuessa normaalisti suuta ei auota niin paljon, ja silti puhe on selkeää. Yksi haastateltava mainitsi, että kun huilun rekisterissä mennään ylöspäin, alaleuka saattaa seurata hieman huulen liikkeen mukana.

4.2.10 Kahdeksas kysymys: puhallusaukko

Kahdeksannessa kysymyksessä kysyin, ovatko haastateltavat ohjanneet oppilaita säätämään huulten puhallusaukon kokoa tai muotoa, ja missä vaiheessa opintoja näin on tehty.

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että huulten puhallusaukon koon ja muodon säätely tapahtuu oppilaan kehityksen ja taipumusten mukaan. Yksi heistä korosti tätä erityisesti, ja mainitsi, että hän ei käytä tiettyä kaavaa esimerkiksi opettaessa eri ääniä. Hän etenee oppilaskohtaisesti, sen mukaan mikä sopii kenellekin. Esimerkiksi jos ylä-äännet tulevat helpommin, niin soittoa lähdetään rakentamaan niistä. Jos taas aläänen tulevat helpommin, niin sitten lähdetään liikkeelle niistä.

Kolme haastateltavista kertoi, että jos huulten puhallusaukko muodostuu oppilaalle helposti ja luontevasti, he eivät alkuopetuksessa puutu siihen. Yksi heistä mainitsi, että jos puhallusaukon muodostamisessa on hankaluuksia, niin sitten tehdään erilaisia harjoitteita ja katsotaan puhallusaukkoa peilin avulla. Hän mainitsi, että kun ruvetaan hakemaan sointia ja mennään pidemmälle soitossa, niin aletaan keskustelemaan asiasta enemmän. Yksi heistä mainitsi, että yleinen ongelma on se, että puhallusaukko leviää sivuille, ja siitä tulee littana ja leveä. Se

saattaa toimia ensimmäisissä äänissä, mutta eteenpäin mentäessä puhallusaukon tulisi olla pyöreä ja suupielten kiinni toisissaan.

Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että huulten puhallusaukon tulee jäädä pieneksi p-alukkeen jälkeen (jota hän käyttää alkuvaiheen opetuksessa). Jos aukosta tulee iso alukkeen jälkeen, ilmaa hukkaantuu, ja voidaan harjoitella aukon koon säilyttämistä. Hänen mainitsi, että eri rekistereissä ja dynamiikoissa puhallusaukon koko ja muoto muuttuvat, mutta todellisuudessa erot ovat hyvin pieniä. Mitä ylemmäs rekisterissä mennään, niin sitä pienempi puhallusaukko on, ja mitä alemmas mennään, sitä isompi puhallusaukko on. Ylempänä se on hieman pyöreämpi, ja alhaalla se on vähän kuin litistetty soikio, hieman leveämpi.

Yksi haastateltava mainitsi huulten puhallusaukon muodon liittyvän huulten asentoon ja hän kertoi puhuvansa enemmän ilmavirran suunnasta kuin huulien muodosta. Jos puhallusaukko näyttää jäävän litteäksi ja leveäksi, niin voi esimerkiksi neuvoa puhaltamaan enemmän eteenpäin tai ylöspäin, ja näin ilmavirran hallinnan kautta puhallusaukko lähtee kapeutumaan.

4.2.11 Yhdeksäs kysymys: puhallusaukko sivussa

Yhdeksännessä kysymyksessä kysyin, onko haastateltavien oppilailla muodostunut huulten puhallusaukko sivuun, ja ovatko he tietoisesti opettaneet puhallusaukon sivuun joissain tilanteissa.

Kaikilla haastatteluun vastanneilla opettajilla oli kokemusta sivuansatsilla soittavista oppilaista. Huulten puhallusaukko oli haastateltavien toimesta opetettu tai heidän oppilaillaan muodostunut merkittävästi sivuun, jos huulissa oli rakenteellisia poikkeavuuksia, kuten vahva nyppy, arpi, hermovaurio tai poikkeava muoto. Lisäksi ansatsin muutoksia olivat aiheuttaneet poikkeavuudet hampaissa. Kuusi seitsemästä haastateltavasti mainitsi opettavansa puhallusaukon yleensä keskelle huulia.

Yksi haastateltavista mainitsi, ettei hän opeta huulten puhallusaukkoa tiettyyn kohtaan. Hän korosti ansatsin luonnollista muodostumista, ja mainitsi ohjailevansa sitä pikkuhiljaa johonkin suuntaan, jos on tarvetta. Hän mainitsi rentouden tärkeyden myös sivupuhallusaukollisessa ansatsissa, eikä ollut huomannut tällaisella ansatsilla soittavilla oppilaillaan poikkeavaa kasvojen kiristämistä.

Eräs haastateltavista mainitsi, että sivussa olevan huulten puhallusaukon hallitsemisen opettelussa voi mennä kauemmin kuin keskellä olevan. Hänkään ei ollut huomannut, että sivussa oleva puhallusaukko olisi aiheuttanut oppilaalle kiristystä kummallekaan puolelle kasvoja.

Eräs haastateltava mainitsi, että huulten vahva nyppy keskellä saattaa jakaa huulten puhallusaukon kahtia, pieneen aukkoon ja isoon aukkoon. Näin tapahtuessa hän kertoi ohjaavansa oppilaan puhallusaukon isomman aukon puolelle. Joskus pieni ja/tai pehmeä nyppy mukautuu, eikä vaikuta puhallusaukon muodostamiseen.

Yksi haastateltava mainitsi, että jos tiedostaa huultensa puhallusaukon olevan hieman sivussa, sitä on helpompi hallita. Hän kertoi sivussa olevan puhallusaukon vaativan enemmän työtä. Toisen puolen huulista täytyy olla tiukempänä kuin toisen, jotta ansatsin saa sivuun. Hän mainitsi, että työtä ei tehdä koko leualla, huulet ovat joustavat ja huulen liike sivuun on hyvin pieni.

Yksi haastateltava mainitsi, että huilunsoiton opettamisessa korostetaan hieman liikaa kasvojen lihasten hallintaa, ja nimenomaan mielikuvien avulla. Hän mainitsi, että soitonopetuksessa olisi hyvä kertoa realiteetteja, anatomisesti oikeita tietoja, sillä mielikuvissa on suuri väärinymmärryksen riski. Hän mainitsi, että tukea ja ilmavirran ja sen kulkemisen merkitystä tulisi opettaa enemmän alkuvaiheesta asti.

Eräs haastateltavista mainitsi, että huilunsoiton alkuvaiheessa olisi tärkeä huomioida se, että huilun puhallusaukko pysyy keskellä alahuulta. Jos oppilas pitää huilua sillä tavalla, että huilun puhallusaukko ei ole keskellä alahuulta, niin huulten puhallusaukko alkaa muodostua siihen, missä huilua pitää. Esimerkiksi jos kädet ovat hieman lyhyet, niin että huilu tuntuu liian pitkältä, niin huilu saattaa

työntyä oikealle puolelle, ja samalla huulet seuraavat huilua. Tähän pitää opettajan puuttua, jotta huilu ei lähde ohjaamaan soittajaa ja huulia. Huuli alkaa hakemaan ääntä sieltä, missä huilun puhallusaukko fyysisesti sijaitsee.

4.2.12 Kymmenes kysymys: ilma poskissa

Kymmenennessä kysymyksessä selvitin, opettavatko haastateltavat käyttämään ilmaa poskissa soittaessa. Jatkokysymyksinä kysyin, että opettavatko he käyttämään ilmaa poskissa soittaessa jatkuvasti vai vain tietyissä tilanteissa ja että vaikuttaako ilmankäyttö poskissa heidän mielestään ansatsiin.

Kukaan haastateltavista ei opettanut ilmankäyttöä poskissa aloittelijoille. Kolme haastateltavista kertoi, ettei opeta ilmankäyttöä poskissa edes pidemmällä oleville oppilaille. Haastatteluissa ilmeni, että ilman käyttö poskissa saattaa hajottaa ansatsin. Haastatteluissa mainittiin myös, että ilma poskissa saattaa hajauttaa puhalluksen suunnan ja vaikuttaa ilman tiiviyteen ilman kiertäessä poskien kautta ulos. Kun poskissa on ilmaa, huulten joustavuuden katsottiin kärsivän. Ilman käyttämisen poskissa mainittiin vaikuttavan myös kielen liikuttamiseen. Ilman täyttäessä posket kielenkärki painuu liian taakse, ja kielenkanta nousee aiheuttaen ikään kuin tuplaesteen tai mutkan suuhun. Viidellä haastateltavista oli ollut haasteita sen kanssa, että oppilailla menee puhaltaessa automaattisesti ilmaa poskiin tai kasvojen alueelle. Tästä haluttiin opetella pois.

Osa haastateltavista opetti ilmaa poskiin tilapäisesti tai harjoitteena, kun oli kyse esimerkiksi suupieliä kiristävästi oppilaasta. Ilmaa oli opetettu poskiin pidemmällä oleville oppilaille, jos ylärekisterissä suupielet kiristyvät. Kaksi haastateltavista korosti, että ilmaa voi opettaa poskiin isommille oppilaille ja aikuisille silloin kun ansatsi on täysin hallinnassa. Ilman käytöllä poskissa oli haettu soittoon resonanssia, eri värejä ja sävyjä, ja esimerkiksi alääniin kumeampaa sointia. Yksi haastateltava mainitsi, että kiertoilmahengityksessä käytetään poskissa olevaa ilmaa aktiivisesti. Hän kyseenalaisti suun tilan kasvamisen poskien ilmalla täyttämisen yhteydessä, sillä jos poskissa on ilmaa, näin ollen ansatsi liikkuu eteen, eikä suuonteloa voida avata korkeussuunnassa vapaasti.

4.2.13 Yhdestoista kysymys: kielen asento

Yhdestoista kysymys liittyi siihen, vaikuttaako kielen asento haastateltavien mielestä ansatsiin esimerkiksi eri artikulaatioissa.

Kaksi haastateltavaa korosti, että ansatsi ja kieli eivät saisi vaikuttaa toisiinsa. Toinen lisäsi, että kielittäminen ja kielen asento voivat sinällään vaikuttaa soittoon ja sointiin, jos on esimerkiksi jotain poikkeavaa suussa. Hän korosti, että artikulaatio ei saisi vaikuttaa ansatsiin.

Kaksi haastateltavaa vastasi, että tuplakieli -artikulaatiotapa saattaa vaikuttaa ansatsiin. Toisen mielestä ongelmana nopeassa artikulaatiossa voi olla ansatsin kiristäminen ja sitä kautta nopean artikulaation tukeminen. Siinä tapauksessa hän oli muistuttanut oppilaita, että ansatsi on jatkuvasti joustava ja rento, eikä kiristy esimerkiksi artikulaation vaihtuessa.

Yksi haastateltavista mainitsi seuraavia asioita kielen asennosta. Hänen mielestään ansatsi ja kielen asento liittyvät toisiinsa. Artikulaatiot ovat vaikeita, jos kielen paikka ei ole oikea. Jos kieli jää liian eteen, kielen loppuosa on väärässä paikassa ja tukkii suuta. Jos kieli artikuloi alukkeen t-äänteellä, niin kieli jää leveäksi, sillä t-äänne sanotaan sivulle päin. D-äänne puolestaan ohjaa kieltä eteenpäin. Jos alahuuli menee liian taakse, niin kieli lähtee niin sanotusti lentoon. Puolestaan jos kieli on liian edessä, niin ansatsikin lähtee liikkumaan eteenpäin. On muistettava, että soittaessa käytetään vain kielenkärkeä. On tärkeä miettiä, mihin kieli osuu d-äänettä sanoessa, jotta kielenkärki liikkuu pienellä liikkeellä nätisti alas ja taakse. Kieli on iso elin, ja kielen loppuosan on jäätävä alas.

Eräs haastateltavista mainitsi, että ansatsiin voi vaikuttaa kielen asento liian ylhäällä, kielen laiskuus tai kielen käyttäminen liian leveänä. Yksi haastateltavista totesi, että jos aloittelija kielittää esimerkiksi pyy-tavua niin, että kieli tulee hampaiden välistä, se saattaa vaikuttaa ansatsiin.

Yksi haastateltava kertoi, että ottaa aloittelijoiden kanssa kielen mukaan soittoon vasta, kun ääni tulee hyvin ilman kieltä. Hän jättää kielen käyttämisen opettamisen alussa pois, jotta ajatus kielestä ei sotke, kun ajatellaan jo huulia, puhallusta

ja hengitystä. Hän kertoi, että hänen aloittelijaoppilaillaan kieli ei ole tullut ansatsin tielle, vaan se lepää suun pohjalla automaattisesti. Hän kertoi pidemmällä olevien oppilaiden kohdalla huomanneensa, että jos kieli on ikään kuin solmussa, niin kasvoissa on yleensä muitakin kiristyksiä, ja toisinpäin. Hän mainitsee, että kaikki soiton osa-alueet ovat samaa kokonaisuutta.

Yksi haastateltava kertoi omakohtaisen tarinan, että oli pitänyt ensimmäiset soitovuotensa kielen kiinni alahuulella niin, että kielitys oli tapahtunut alahuulesta. Tämän muuttaminen oli ollut vaikeaa, sillä ääni oli toiminut tällä tavalla paremmin kuin kielen artikuloidessa suoraan kitalaelta. Hän oli tukenut kielellä alahuulta niin, että alahuuli oli vahva. Hän mainitsi näiden asioiden olevan hankalia, sillä opettaja ei näe oppilaan suuhun.

4.2.14 Kahdestoista kysymys: ihanneansatsi

Viimeisessä kysymyksessä selvitin, onko haastateltavilla ajatusta ihanneansatsista. Kuusi seitsemästä haastateltavasti oli sitä mieltä, että ansatsin tulee olla joustava. Puran vastastaukset tähän kysymykseen yksi kerrallaan.

Ensimmäinen haastateltava oli sitä mieltä, että ihanneansatsi on joustava. Orkesterityötä tehdessä tarvitsee joustavuutta ansatsissa, koska orkesterissa pitää reagoida muuttuviin tilanteihin nopeasti. Hänen mielestään ihanneansatsi on sellainen, jossa on hyvä tuntuma huulten keskiosassa, puhallusaukon tuntuma on olemassa, ja ilmavirran hallinta on hyvä. Ihanneansatsissa huulten sivut eivät ole kiinni hampaissa. Ansatsi ei saa olla liian löysä, koska se vaikuttaa muun muassa esimerkiksi intonaatioon, ja ilmaa saattaa mennä tahattomasti poskiin. Ansatsin pitää siis olla hallinnassa.

Toinen haastateltava kertoi, että ihanneansatsi riippuu soittajan ääni-ihanteesta. Ääneen vaikuttaa muutkin seikat kuin ansatsi, kuten esimerkiksi suun tila. Koska kasvoja on erilaisia, huulia on erilaisia ja ihanteet ovat erilaisia, niin ihanneansatsi riippuu siitä mitä haetaan. Opettajan ihanneansatsi ja ääni-ihanne eivät välttämättä kohtaa oppilaan ihanteiden kanssa. Ansatsinmuodostuksessa mennään muutenkin oppilaan ehdoilla niin, että oppilas saa tilaa etsiä omat ihanteensa.

Kolmannen haastateltavan mielestä ihanneansatsi on rento, pehmeä ja joustava. Optimaalinen ansatsi olisi huulten keskellä tasapuolisesti, mutta todellisuudessa sen paikka vaihtelee riippuen yksilöstä.

Neljännän haastateltavan mukaan ihanneansatsi on joustava ja soittajan säädeltävissä. Haastateltava korosti huulten sivujen ja alahuulen merkitystä. Hän myös mainitsi, että kasvot eivät tunnu joka päivä samalta esimerkiksi aineenvaihdunnan ja soittomäärän vaihtelevuuden takia. Näin ollen ansatsikaan ei tunnu joka päivä samalta.

Viidennen haastateltavan mielestä ihanneansatsi on sellainen, jota ei tarvitse hirveästi muodostaa. Kasvot ovat luonnollisessa asennossa ja rennot, ja ansatsi on joustava. Joustavuus viittaa siihen, että ansatsi on muunneltava ja huulet ovat aktiiviset. Ihanneansatsissa huulet ovat pinnalta sileät. Jos huulissa on vahvoja pystypoimuja koko huulten pinta-alalla, niin puhallusaukko voi muodostua rosoiseksi tai s-kirjaimen muotoiseksi.

Kuudes haastateltava oli sitä mieltä, että ihanneansatsi on rento. Kasvot ovat mahdollisimman rennot suupielistä, ja joustava puhallusaukko on keskellä huulia. Ihanneansatsi on sellainen, että kasvoilla ei tarvitse tehdä liikaa töitä, mutta ilma kuitenkin ohjautuu ja kohdistuu oikealla tavalla. Ihanneansatsi on eri rekistereissä suhteellisen samanlainen, vaikka esimerkiksi eri rekistereissä ja nyansseissa huulten puhallusaukon koko hieman vaihtelee. Ihanneansatsi toimii halutulla tavalla ja mahdollisimman vähällä työllä kaikissa sen eri tarkoituksissa ja vastaa soittajan omaa ääni-ihannetta.

Seitsemännän haastateltavan mukaan ihanneansatsi on joustava ja rento, ja huulten reunat ovat rennot. Ei ole kahta täysin samanlaista ansatsia, ja jokaiselle löytyy oma, parhaiten toimiva ansatsi.

4.3 Johtopäätöksiä

Tekemissäni haastatteluissa kävi ilmi, että monet haastateltavat välttivät huulten asennon selittämistä yksityiskohtaisesti, ja varsinkin nuorten oppilaiden kanssa lähdetään liikkeelle mielikuvilla ja kokeilun kautta. Kaikki haastateltavat korostivat huulten neutraalia asentoa varsinkin alkuopetuksessa sekä ansatsin muodostamisen yksilöllisyyttä. Kaikki asiaan kantaa ottaneet haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että ilmavirran tulee osua keskelle huilun puhallusaukon etulaitaa, oli ansatsi millainen tahansa.

Haastattelujen perusteella voisi vetää seuraavia johtopäätöksiä nimenomaan huulten asennon opettamisesta. Liike on pientä, kun on kyse huulten asennon muokkaamisesta ohjaavien lihasten avulla ja täten ilmavirran kulman vaihtumisesta. Tämän takia aloittelijoille on ongelmallista selittää ansatsissa tapahtuvia pieniä muutoksia sanasta sanaan, ilman mielikuvia ja harjoitteita. Kun ohjeet otetaan konkreettisesti, ansatsia lähdetään muuttamaan ja/tai kiristämään liikaa, ja huulten joustavuus ja rentous kärsivät. Varsinkin pienet lapset saattavat toteuttaa ansatsiin liittyviä muutoksia hyvin isoilla liikkeillä, sillä lasten kehonhallinta ja kehonkuva kehittyvät vielä iän ja kokemuksen myötä.

Mielikuvat voivat kuitenkin olla ristiriitaisia, jos opettaja ei osaa kertoa mielikuvan tarkoitusta, tai harjoitetta ei ole mahdollista toteuttaa oikeasti olemassa olevilla lihaksilla.

Ammattiopiskelijoille ja pidemmällä oleville oppilaille voi selittää ansatsia ja kasvojen lihaksiin liittyviä asioita jo tarkemmin ja teoreettisesti, mikäli se vie heidän soittoaan eteenpäin. Tällöinkin on hyvä huomioida, että ansatsia opetetaan vain yhtenä osana äänenmuodostusta ja huilunsoittoa.

5 Harjoitteet

Tätä harjoitevalikoimaa lukiessa on hyvä huomioida, että kyseessä on opinnäytetyön kirjoittajan laatima valikoima mielikuvista ja harjoitteista, joita haastateltavat opettajat kertovat käyttäneensä opetuksessa. Kaikki opettajat käyttävät tai ovat käyttäneet myös muita harjoitteita opetuksessaan. Harjoitteiden mainitseminen tässä valikoimassa ei tarkoita, että opettaja käyttää samoja harjoitteita aina, kaikkien oppilaidensa kanssa tai tietyssä järjestyksessä. Huilunsoittoon liittyy paljon muitakin asioita kuin harjoitteisiin liittyvissä kysymyksissä mainitut asiat ja kaikki haastateltavat painottivat tätä. Harjoitevalikoimassa on osa harjoitteista, joita mainittiin vastauksena kysymiini kysymyksiin. Harjoitteet liittyvät pääosin aloittelijoiden opettamiseen.

5.1 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen joustavaan, mutta fokusoituun ansatsiin

Monet haastateltavat tähdensivät, että oikeanlainen sisäänhengitys ja puhallus opetellaan ennen ansatsiin puuttumista millään tavalla. Kaikki asiaan kantaa ottaneet kertoivat opettavansa ensipuhallukset ilman huilua tai pelkällä suukappaleella.

Oppilas hakee m-äänteen kautta huulten neutraalin asennon ja puhaltaa pyytävällä. Kasvojumppaa voi käyttää alkeisopetuksessa kasvojen lihasten hallinnan kehityksen tukena. Hyviä harjoitteita ovat esimerkiksi erilaiset ilmeet: rusina (kasvot rytistetään) ja aurinko (suu todella auki, kulmakarvat ylhäällä ja kasvot avoinna), hevosen päristely (puhalletaan ilmaa huulet löysänä), kielen liikuttelu suun sisällä (hampaiden pesu kielellä) ja maailman isoimman purukumin syöminen. (Maisa Panula)

Oppilas puhaltaa niin, että huulet ovat irti hampaista, pois päin hymystä. Voi kokeilla esimerkiksi mielikuvaa muutama vuosi sitten pinnalla olleesta ”duckface”-ilmeestä. (Malla Vivolin)

Oppilas voi ajatella, että alahampaissa on torahampaat, jotka laitetaan kevyesti ylähuuleen kiinni. Näin huulten sivut pysyvät kiinni, eikä puhallusaukko leviä liikaa. On tärkeä huomioida, että oppilas ei rypistä tai kiristä huulia, vaan ne pysyvät rentoina. (Johanna Salminen)

Oppilas voi ajatella nenän ja ylähuulen välin olevan pehmeä, ikään kuin ilmatyyny huulen ja hampaiden välissä. Sitä voi itse kokeilla niin, että puhalttaa huuliotteella, ja sitten painaa esimerkiksi etusormella tätä pehmeätä kohtaa, niin ääni ja äänen väri muuttuvat. Myös ylä- ja alahampaiden välille on hyvä ajatella tilaa. Ensiäänien opettamisessa voi käyttää seuraavaa neliosaista kaavaa:

1. Oppilas puhalttaa pyy-tavulla lyhyitä puhalluksia silmät kiinni. Opettaja tuo suukappaleen oppilaan leualle pitäen kiinni suukappaleen molemmista päistä. Opettaja etsii suukappaleelle hyvän paikan muuttaen suukappaleen asentoa ja kulmaa (eteen, taakse, ylös, alas ja sivusuunnassa), jotta ilmavirta osuu oikeaan kohtaan. Oppilas jatkaa pyy-puhalluksia ja saa yleensä huilusta ensiäänit. Näin oppilas saa oikean tuntuman puhallukseen.
2. Laitetaan esimerkiksi oikea etusormi niin sanottuun huilukoloon, eli profiilista katsottuna leuan ja alahuulen väliseen syvennykseen. Tämän jälkeen puhalletaan pyy-tavulla. Tässä vaiheessa katsotaan, jääkö puhallusaukko paikalleen, vai leviääkö se p-alukkeeseen jälkeen. Tässä voi käyttää apuna peiliä.
3. Seuraavaksi laitetaan suukappale samaan kohtaan ja puhalletaan siihen samalla tavalla. Opettaja tekee harjoitusta omalla suukappaleellaan mukana, mutta tarvittaessa ohjaa vielä oppilasta. Kielittäminen opetellaan tässä vaiheessa myös. Esimerkiksi Vivo-kirjassa (Marja-Leena Mäkilä ja Heli Talvitie) puhutaan pyy- ja dyy-puhalluksista. Voidaan puhua myös äänen pyydystämisestä. Ensin puhalletaan harjoiteltu pyy-puhallus, sitten otetaan d-kieli mukaan asteittain puhaltamalla esimerkiksi: pyydy, pyydydy, pyydydydy ja lopulta dyy. Tarkoituksena on, että ansatsi pysyy samana, vaikka konsonantti muuttuu matkan varrella.
4. Kun ääni tulee helposti, otetaan käyttöön koko huilu.

Soittaminen aloitetaan pienin askelin osa-alue kerrallaan, sillä opittavaa on paljon. Ilman huilua ja suukappaleella tehtävät harjoitukset voidaan tehdä istuen. Kun otetaan käyttöön koko huilu, otetaan kunnon seisoma-asento. (Marja-Leena Mäkilä)

Oppilaalla on kasvot neutraaleina ja suu kiinni, puhalluksella puhkaistaan huulten keskelle pieni aukko joko hyy tai pyy-tavulla. (Noora Karjalainen)

5.2 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen huulten asennon ja puhallusaukon hakemiseen

Opettaja soittaa malliksi, ja oppilas seuraa esimerkkiä. Kun pieni oppilas saa suukappaleen huulilleen, ja on valmiina soittamaan, sanallinen selittäminen ei jää mieleen samalla tavalla kuin ilman huilua. Yhdessä soittaminen tempaa oppilaan mukaan, ja samalla pyritään siihen, että oppilas soittaa mahdollisimman oikein alusta asti. (Anne-Mari Vainio)

Esimerkiksi mielikuvat lätystä ja munkista voivat auttaa hahmottamaan puhallusaukon muotoa. Puhallusaukon ei tule olla läty, vaan munkki, eli pyöreä. Isommille oppilaille voi opettaa ääni-ihanteen kautta. Esimerkiksi sellainen mielikuva voi toimia, että ääni on pyöreä pallo, jossa ydin on tiiviimpi keskeltä, tai ydin on ikään kuin lyijykynän pää. (Johanna Salminen)

Suljettu suu ja ajatus pyöreästä puhallusaukosta voivat toimia alussa. Jos aukko jää leveäksi ja litteäksi, niin voi ajatella kapeaa ilmavirtaa, ja sitä kautta etsiä puhallusaukon muotoa. On tärkeää keskittyä enemmän ilmavirran suuntaan ja paineeseen kuin huulten asettamiseen tiettyyn muotoon. Puhallusaukkoa voidaan harjoittaa niin, että pidetään pilliä huulten välissä, ja sitä heilutellaan sivusuunnassa ja pystysuunnassa. Tätä harjoitusta tehdessä käytetään huulten lisäksi leukaa, mutta esimerkiksi käsiä ei käytetä apuna. Harjoituksessa konkretisoituu, että puhallusaukko pysyy samana, mutta puhalluksen suuntaa, huulten asentoa ja suun tilaa voidaan vaihdella. Tässä harjoituksessa pillin koolla on vaikutusta siihen, minkä kokoisena puhallusaukon hahmottaa harjoitusta tehdessä. (Maisa Panula)

Marionettinukke-mielikuva voi toimia, kun otetaan käyttöön ansatsia ohjaavat kasvojen lihakset. Ansatsia ei ohjata vain liikuttamalla huulia, vaan ohjaavat lihakset tulevat pidemmältä. (Malla Vivolin)

Kun puhutaan huulten asennosta, suupielet ovat mieluummin alaspäin. ”Pyh, tämäkö muka vaikeaa” -lausahdus voi auttaa konkretisoimaan huulten asentoa. Vaikka soittaminen on kivaa, niin oppilaalle ei saisi muodostua hymyansatsia, vaan huulten nurkat ovat hieman alaspäin. Puhallusaukon opettamisessa voi

käyttää esimerkkiä polkupyörän pumpun pienestä pistemäisestä aukosta ylärekisterissä, ja alarekisterissä voi käyttää esimerkkiä litteämmästä aukosta. Joskus puhallusaukko ei jää pieneksi alukkeen jälkeen, vaikka sitä on harjoiteltu p-kirjaimen avulla. Silloin voidaan kokeilla seuraavaa harjoitetta, jossa leikitään ikään kuin trumpetin soittoa. Ensin päristetään huulia niin, että ääni on kova. Sitten päristetään/puhalletaan ikään kuin puhallettaisiin trumpettia ihan hiljaa, ilman ääntä. Tämä tehdään pienemmän puhallusaukon tuntuman takia, huilua ei tietenkään soiteta näin. (Marja-Leena Mäkilä)

Jos oppilaalla on liian leveä puhallusaukko, puhallusaukkoa voi demonstroida esimerkiksi lähentämällä huilukotelon vetoketjuja toisiaan kohden. Jos on toisistaan paljon eroavat ylä- ja alahuuli, niin voidaan hakea rengasmaista ajatusta. Kahden eri parisen huulen sijaan oppilaalla on yhdet huulet, jotka toimivat yhdessä. (Noora Karjalainen)

Lapset keksivät itse parhaita mielikuvia puhallusaukosta, esimerkiksi madon reikä tai hiiren kolo, aukko on hyvin pieni. Puhallusaukon kokoa voi testata esimerkiksi puhaltamalla pilliin. Puhallusaukosta voi käyttää myös esimerkiksi mielikuvaa vesiletkenä tai porana, jonka kautta ilma tulee. Kasvoja voi ajatella vakavina, ikään kuin hieman surullisina. Esimerkiksi delfiinin nokka ajatusta voi käyttää, jotta saadaan huulet tarpeeksi eteen. Pienille oppilaille voi myös opettaa, että huulet ovat vähän irti hampaista, jotta tulisi tilaa ylähuulen alle/taakse. (Ulla-Maria Pöytäri)

5.3 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen tukeen

Tuen ja puhalluksen opettamisessa vasta-alkajille voi käyttää ajatusta ilmapallostasta. Sisäänhengitys tapahtuu alas, ja sitten kuvitteellista ilmapalloa voidaan puhaltaessa venyttää tai tyhjentää päästään vähän tai paljon ilmaa ulos. Lisäksi voidaan käyttää siihenäharjoituksia, esimerkiksi junaharjoitusta. Junaharjoitus: Ajatellaan vanhaa höyryjunaa (tässä vaiheessa selitetään lapsille myös mikä on höyryjuna). Lähdetään hitaasti sihisemään (shh shh shh), kun juna liikkuu ikään kuin eteenpäin. Junan vauhti kiihtyy ja kiihtyy, kunnes se hidastaa seuraavalle asemalle. Jos on pitämässä ryhmätuntia, voidaan liikkua jonossa tai ringissä

eteenpäin. Tässä harjoituksessa saa myös tuntumaa vatsan lihaksistoon. Juna-harjoituksen tyyppisten harjoitteiden jälkeen siirrytään pitkiin siihenöihin. (Anne-Mari Vainio)

Ajatus siitä, että täytetään ja tyhjennetään uimarengasta voi auttaa tuntuman saamiseen. Monelle tuttu isännän asento on hyvä harjoite hengitystä miettiessä. Tukea voi harjoitella myös niin, että soitetaan pidempiä ääniä kävellen, esimerkiksi kaksi askelta. Voidaan kulkea luokassa edes takaisin, seinästä seinään. Hyvä kikka toiseen oktaavin mentäessä voi olla se, että soitetaan ylä-ääniä niin, että kyykistytään. Selkä on suorana, ja jalat laitetaan hieman koukkuun. Liikkeen avulla saadaan ääni ylärekisteriin, ja saadaan oikeanlainen tuntuma tuesta ja sen paikasta. Tätä haetaan muutaman kerran, ja sitten soitetaan ilman kyykkyä. (Johanna Salminen)

Asennon kannattelu liittyy tukeen. Nuorten oppilaiden kanssa voi ajatella, että oppilas on ikään kuin prinssi tai prinsessa, tai supermies tai supernainen, kun hän ottaa soittoasennon. Näin saadaan ylävartalo auki, ikään kuin isoksi ja pyöreäksi. Ajatus tynnyristä, sellainen että pitää tynnyrin kyljet auki puhalluksen ajan, voi auttaa kyljillä kannatteluun. Tukilihaksisto lähtee keskivartalosta, ja sitä olemme harjoitelleet siihenöillä, ikään kuin käärme sihisisi. Alussa sihisemme pitkiä siihenöitä, jotta kestävyys kasvaa. Myöhemmin voi esimerkiksi sihistä kappa-leita. (Maisa Panula)

Oikean tuntuman löytämiseksi voi käyttää ajatusta pienestä pidättämisen tunteesta, esimerkiksi siitä, että on juuri sanomassa jotain ja joku keskeyttää. Voidaan myös ajatella, että puhallus on ikään kuin suihkulähde, joka tulee navan korkeudelta saakka ylös. Myös ajatus imuilmasta voi toimia mielikuvana, puhalletaan ulospäin, mutta ilma liikkuu takaisin sisäänpäin. Tuen käyttöön liittyy ristiselän asento ja syvien vatsalihasten aktivointi. Vatsa ei saa pömpöttää, jotta selkä ei mene mutkalle. Häntäluuta käännetään jalkojen väliin. Mielikuva soittamisesta selän takana olevalle yleisölle voi toimia asennon ja sitä kautta tuen hahmottamisessa. (Malla Vivolin)

Oppilaiden kanssa voi käyttää sihinäharjoituksia, sihistään ikään kuin käärmeen tai kissan sihinää eri voimakkuuksilla. Aluksi harjoitteissa sihinä voi olla hyvin voimakastakin, esimerkiksi ajatus siitä, että vihainen kissa sähähtää. Tästä saa tunnetun siitä, mitkä hengityslihakset ovat käytössä. Tämän jälkeen ajatusta kevennetään, ja mainitaan, että huilua ei soiteta yhtä aggressiivisella ajatuksella. Kuitenkin tiivyyden ja kannattelun tunne säilyvät kehossa. Sihinöitä voidaan tehdä eri voimakkuuksien lisäksi myös eri rytmeillä, esimerkiksi matkien. Oppilas voi laittaa kevyesti nyrkit vyötärölle kylkiluun ja lantion väliin, pehmeään kohtaan. Tässä asennossa sihistessä saa konkreettisen tunnetun kehon tiivyyteen ja joustavuuteen. Opettaja ja oppilas voivat kokeilla toistensa keskivartalon tukea tästä kohdasta esimerkiksi ylä- ja alaaänen tai hiljaisen ja voimakkaan äänen puhaltamisen valmistamisessa. Lisäksi voidaan kokeilla kämmenellä oppilaan ylävartalon selkäpuolta, laajeneeko myös keuhkojen selkäpuoli ilmaa ottaessa. Jos soitetaan esimerkiksi d2-g1 kvinttihyppy alaspäin, ja soittaja ei tee mitään, alaaäni on matala. Ajatus siitä, että meillä on ikään kuin tarjotin kädessä, ja ääni laskeutuu tarjottimelle, saa aikaan kannattelun tunteen. Toinen tukeen liittyvä mielikuva on, kun mennään tarjottimen kanssa rappuja alaspäin. Kehossa on tiiviyys ja kannattelun tunne. Keskivartalo on tiivis ja joustava, muttei kova tai lukkiutunut. Keskivartalo ei ole myöskään löysä tai passiivinen. (Marja-Leena Mäkilä)

Jotta oppilas oppii käyttämään kehoaan, tehdään sihinäharjoituksia ja hengitysharjoituksia kädet esimerkiksi kyljissä tai vatsan päällä. Hengitystä ja puhallusta voidaan harjoitella esimerkiksi lasketuilla hengityksillä ja puhalluksilla, esimerkiksi neljä iskua sisäänhengitystä ja neljä iskua puhallusta. Molempia voidaan lyhentää tai pidentää harjoitteen edetessä, kuitenkin yleensä niin, että sisäänhengitys lyhenee verrattuna puhallukseen. Tätä harjoitusta voidaan tehdä sihisten ilman huilua, suokappaleella puhaltaen tai huilulla puhaltaen. Tämän harjoite voi auttaa hengityksen ja puhalluksen kontrollin hahmottamiseen. Myös oppilaan selkäpuolta voidaan kokeilla sisäänhengityksessä. Sellaisen harjoituksen avulla, jossa puhalletaan kohti pientä paperilappua ja yritetään saada se pysymään seinällä, harjoitellaan puhalluksen tiivyyttä, painetta ja nopeutta, mutta myös keskivartalon tukea. Jos vartalossa ei ole tukea, paperi ei pysy seinällä. (Noora Karjalainen)

Pitkillä sihinöillä ja rytmisissä tehtävillä lyhyillä sähköillä sihinöillä aktivoidaan keskivartalon lihaksia ja haetaan tuntumaa. Alusta asti otetaan koko kehon lihakset mukaan. Opettaja voi kokeilla oppilaan tukea sihinöitä tehdessä ja oppilas opettajan tukea. Myös ajatus koiran läähätyksestä aktivoi oikeita lihaksia. (Ulla-Maria Pöytäri)

5.4 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen ilmavirran suuntaan ja paineeseen

Oppilas puhalttaa sillä mielikuvalla kuin olisi puhaltamassa kynttilää niin, että saa kynttilän liekin lepattamaan, mutta se ei sammu. Sellainen harjoitus voi myös toimia, jossa puhalletaan höyhentä niin, että se pysyy ilmassa. Aikaisemmin mainittua junaharjoitusta voi tehdä sihinäharjoituksen jälkeen suukappaleella. Tuki on tärkeää yhdistää äänentuottamiseen mahdollisimman nopeasti. Myös vatsastaccatoharjoitukset ovat hyviä äänenmuodostuksessa ja ilman suuntaamisessa. Esimerkiksi ensin soitetaan vatsastaccatolla (staccatoääniä ilman kieltä) do, re, mi, fa ja so-äännet. Sen jälkeen soitetaan samat äännet kielellä, niin että staccato soi samalla tavalla kuin se soi ilman kieltä. Kieli ei soita ääntä, ainoastaan artikuloi. Viimeinen vaihe on soittaa sama asia legatossa. (Anne-Mari Vainio)

Esimerkiksi käteen puhaltamalla saa haettua ilmavirran suuntaa. Kun ilmavirran tuntuman saa kämmenen keskelle, ilmavirtaa voi lähteä liikuttamaan keskisormea myöten edestakaisin. Nuorten lasten kanssa mennään leikin kautta, ilman tarkkoja selityksiä. Heidän kanssaan voidaan käyttää esimerkiksi liinaa. Oppilaat yrittävät puhaltamalla saada liinan liehumaan ja pysymään liehumassa. Joskus voidaan ohjata oppilaita puhaltamaan sinne asti, missä opettaja seisoo, ja opettaja voi liikkua koko ajan hieman kauemmaksi. Esimerkiksi pitkiin ääniin saadaan näin lisää painetta. (Johanna Salminen)

Opettajan kasvoja voidaan pitää kiintopisteenä ilmavirran painetta ja suuntaa haikessa, oppilas puhaltaa kohti tiettyä pistettä opettajan kasvoissa. Myös nuottiteelineen yläreunaan voidaan kiinnittää tarra, jota kohti oppilas puhaltaa. Esimerkiksi kukkatarra, jossa on selkeä keskusta, on toiminut hyvin. Yleensä ilmavirran suuntaa ohjataan aloittelijan kanssa ylöspäin sen takia, että useilla aloittelijoilla on tai-

pumus puhaltaa alas, suoraan huilun puhallusaukkoon. Ilmavirran painetta voidaan hakea puhaltamalla pillillä kuplia vesilasiin. Näin huomaa konkreettisesti eron pienen ja suuren paineen välillä. (Maisa Panula)

Ilmavirran nopeutta hakiessa voi esimerkiksi siirtyä soittamaan ikkunan eteen ja soittaa ikään kuin ikkunasta näkyvien kattojen yli. Ääni lähtee kauas. (Malla Violin)

Painetta ja nopeutta voi selittää esimerkiksi niin, että kertoo mitä paine ylipäänsä on. Voi laittaa esimerkiksi vesihanan liruttamaan pienellä paineella, tai laittaa sen suihkuamaan täydelle teholle, jolloin vedessä on paljon painetta. Nurmikonkaskeluletkua voi käyttää esimerkkinä samalla periaatteella. Ilmavirran suunnan muutosta voi demonstroida soittamalla itse oppilaille. Näin oppilas huomaa, miten ilmavirran suunnan muuttaminen esimerkiksi alemmas vaikuttaa intonaatioon ja äänenlaatuun. Ilmavirran suuntaa voi hakea puhaltamalla pitkin kyynärvarren paljasta sisäpintaa niin, että pää pysyy paikallaan. Huulilla muutetaan; nostetaan ja lasketaan ilmavirtaa, niin että se tuntuu paljaalla iholla. Voidaan käyttää myös käsitteitä kauas ja lähelle. Jos puhalletaan esimerkiksi keskirekisteriä tai ylärekisteriä, niin silloin puhalletaan pitkälle eteenpäin. Kun puhalletaan alarekisterissä, puhalletaan lähelle. (Marja-Leena Mäkilä)

Sellaista harjoitusta voi käyttää suunnatessa ilmavirtaa, että puhalletaan kohti tiettyä pistettä kämmissä. Ilmavirtaa voi liikutella ylös ja alas vasten kämmentä. Myös näitä asioita voi opetella puhaltamalla pientä paperilappua seinää vasten. Mielikuvat ilmavirran suuntaamisesta kauas ja lähelle voivat olla hyviä. Puhallusta voi suunnata esimerkiksi katonrajaan tai ikkunasta ulos kohti puiden latvoja, tai vastaavasti esimerkiksi lähellä olevaan nuottitelineeseen tai opettajaan. Paineesta voi käyttää esimerkiksi sellaista mielikuvaa, että puhaltaa reikää seinään, jos painetta tarvitaan paljon. Kun ollaan pidemmällä ja aletaan kiinnittää huomiota esimerkiksi viritykseen, voi käyttää samantyyppisiä mielikuvia esimerkiksi yläviistoon tai varpaita kohti puhaltamisesta. (Noora Karjalainen)

Ihan alkeissa esimerkiksi mielikuva tukkijoesta voi olla hauska, tukki saa vedestä vauhtia syöksyyn. Myös puhaltaessa ilmavirta on suunnattua ja nopeaa. Ilmavirran painetta ajatellessa voidaan käyttää myös mielikuvaa esimerkiksi Hot Wheels

-autoradasta. Autot lähetetään nopeasti liikkeelle, kuten myös puhaltaessa ilma. Suuntaa voi ajatella niin, että puhallus kulkee ikään kuin veden pintaa pitkin, ettei soittokulmaa lähdetä hakemaan liian alhaalta. Jotta ilma lähtisi tarpeeksi kauas puhaltaessa, voidaan ajatella esimerkiksi sateenkaarta. Esimerkiksi d3-ääntä voidaan kokeilla jo varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi kun oppilas saa g1-, a1- ja h1-äännet. D3 on hyvä ääni siinä mielessä, että siinä on sopiva paine ja nopeus ylärekisteriin. Se saattaa syttyä oppilaalla jopa helpommin kuin a2- ja h2-äännet. (Ulla-Maria Pöyhtäri)

5.5 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen kiristävän hymyansatsin rentouttamiseen

Esimerkiksi seuraava harjoitus voi auttaa kiristämiseen. Opetellaan ensin ilman huilua liikuttamaan suupieliä, alas ja ylös, ikään kuin olisi vuorotellen surullinen ja iloinen ilme. Sitten soitetaan huilulla suoraa ääntä, ja samalla käännetään suupieliä alaspäin. Ääni ei katkea, vaan se jatkaa soimista, sillä ääni muodostetaan tuella ja ilmavirralla, ei suupielillä. Kun tätä on harjoiteltu, suupieliä pystytään liikuttamaan hallitusti. Suupieliä ei siirretä tiettyyn asentoon, vaan suupieliin ja ansatsiin tulee joustavuutta. Suupielien ja hampaiden väliin voi myös ajatella hie-man tilaa, suupielet eivät ole kiinni hampaissa. (Anne-Mari Vainio)

Yleensä kiristysongelmat johtuvat tuen puutteesta. Puhallus hajoaa, eikä siinä ole tiiviyyttä, jos ansatsi on liian leveä ja kireä. Kiristyksestä voidaan opettaa pois pykälä pykälältä, ikään kuin siirtämällä hallintaa suupielistä keskemälle pikkuhiljaa. Lisäksi mitä parempi tuki on, sitä rennommat voivat kasvot olla. Kun puhallus on tuettu, voidaan ansatsia hienosäätää. (Johanna Salminen)

Hymyansatsi konkretisoituu usein vasta alkeiden jälkeen. Hengitys, puhallus ja tuki täytyy saada kuntoon, ennen kuin ansatsi hellittää kiristämästä. Myös suun tilan hakemisen kautta voidaan harjoitella kasvojen rentouttamista. (Maisa Panula)

Hymyansatsin rentouttamisessa voi auttaa se, että huulia irrotetaan hampaista. Lisäksi pidemmällä oleville oppilaille voi toimia ajatus siitä, että uskaltaa ikään kuin päästää irti ja tuoda koko ansatsia eteenpäin. (Malla Vivolin)

Hymyansatsin rentouttamista voi harjoitella esimerkiksi leukaa rentouttamalla. Jos leuka on rentona alhaalla, se luo suuhun tilaa. Kun kämmenselän laittaa leuan alle, ja muuttaa ilmeen peruslukemasta vihellysilmeeseen, leuka laskee. Tällä harjoitteella voi hakea leuan asentoa. Kun ääni opetellaan pyy-puhalluksella alussa, puhallusaukko jää tarpeeksi pieneksi ja kohdistetuksi. Jos tästä ajatuksesta pidetään kiinni, puhallusaukko ei yleensä pääse leviämään liikaa. (Marja-Leena Mäkilä)

Joustavuutta voi hakea harjoitteella, jossa liikutetaan huulilla olevaa suukappaletta eri suuntiin käsien avulla. Sitä liikutetaan erikseen pysty- ja sivusuunnissa. Suukappaletta liikutetaan pystysuunnassa ylös -ja alaspäin, jolloin huulet irtoavat hieman huulilevyiltä ääriassennoissa. Sivusuunnassa suukappaletta ikään kuin työnnetään eteen- ja taaksepäin, tällöin huulet irtoavat myös hieman huulilevyiltä ääriassennoissa. Tässä harjoitteessa harjoitellaan äänen pitämistä soimassa, vaikka huulilla päästetään irti. On myös hyvä ajatella huulia irti hampaista ja hampaiden ja huulten väliin tilaa. Ajatusta ansatsista voi siirtää ikään kuin eteenpäin kasvoilla, pois suupielistä, tai huomion voi koittaa siirtää esimerkiksi huulten keskikohtaan. Huomion voi viedä myös kokonaan pois ansatsista ja keskittyä esimerkiksi ilmavirran nopeuteen. Tukiharjoitukset auttavat kiristämiseen, sillä usein ongelma on muualla kuin kasvoissa. (Noora Karjalainen)

Jos ansatsi on todella kireä, voidaan ohjata suupieliä hieman alaspäin reunoilta. Jos huulia kiristetään paljon, sellaisessa tapauksessa voidaan kokeilla mielikuvaa siitä, että poskissa ja ylähuulen takana on hieman ilmaa. Voidaan myös ajatella, että huulten sisäpintoja tuodaan hieman esille, ikään kuin rekan renkaan sisäkumia. Apuna voi käyttää myös mielikuvaa siitä, että huulia tuodaan vähän eteenpäin, ikään kuin hampurilaiseksi eteen. Kiristykseen voi auttaa myös se, että alahuulta ajatellaan ikään kuin sohvana. Alahuulen tuntumaan laitetaan huulilevy, alahuuli on rento ja joustava, eikä tee mitään ylimääräistä. (Ulla-Maria Pöytäri)

5.6 Harjoitteita ja mielikuvia liittyen suun tilan hahmottamiseen

Tilaa voidaan hakea suuhun esimerkiksi ajattelemalla kuumaa perunaa. Myös ajatus siitä, että posket eivät ole kiinni hampaissa, voi auttaa tilan tunteen luomiseen. Näitäkin mielikuvia on hyvä harjoitella ensin ilman huilua, jotta käsittää ensin mitä haetaan, ja sitten soittaessa etsitään samanlaista tuntumaa. (Anne-Mari Vainio)

Suun tilaa voidaan ajatella esimerkiksi luolana. Kieli on mattona lattialla, ja se ei nouse. Luolan katto, eli kitalakea voidaan ajatella nostettavan ylös, vaikka se ei oikeasti nouse. Jos halutaan saada ylä-ääniä kevyemmiksi ja helpommin auki, niin mielikuva ylöspäin aukeavasta tilasta voi auttaa. Myös ajatus kuumasta perunasta voi toimia ajattellessa suun tilaa. (Johanna Salminen)

Suun- ja pään tilaa voidaan ajatella esimerkiksi sellaisella mielikuvalla, että olisi ilmapallo pään sisällä. Mielikuva avaa kitalaen ylös ja laskee suunpohjan alas laajentaen suun tilaa. Ajatus omenasta tai perunasta suussa, tai muut hauskat mielikuvat voivat toimia. Lisäksi voidaan ajatella leuan pudottamista ja pyöreää tilaa suuhun. Huilistit toimivat yleensä paljon mielikuvilla, mutta laulajilta löytyy konkreettisia harjoituksia esimerkiksi suun tilan hakemiseen ja leuan rentouttamiseen. (Maisa Panula)

Suun tilan hakemisessa voi auttaa eri vokaalien ajattelu ikään kuin laulaessa, esimerkiksi o, i ja y-vokaalit eri rekistereissä. Ajatus esimerkiksi perunasta suussa liittyy pään tilaan ja suun tilan avaamiseen, mutta tilan hakeminen on hyvä yhdistää myös koko vartalon ja pään asentoon. Pään asennon hakemisessa voi auttaa ajatus siitä, että jokin vetää ylöspäin. Jos leuat kiristävät tai leuka on jumissa takana, voi ajatella rentouden lähtevän pääläeltä asti. Olisi hyvä saada aikaan kokonaisvaltaisempi rentous, sillä lihakset ja lihaskalvot ketjuttuvat toisiinsa. (Malla Vivolin)

Suun tilan pitäisi olla mahdollisimman iso, sellainen että nielu on auki. Toimiva mielikuva voi olla esimerkiksi perinteinen ajatus haukotuksen alusta (ei itse haukotus). Kielenkanta painuu alas ja nieluun tulee tilaa. (Marja-Leena Mäkilä)

Huulten ja hampaiden väliin voi olla hyvä ajatella tilaa. Lisäksi mielikuva esimerkiksi banaanista suussa voi toimia. Pidemmällä olevien oppilaiden kanssa voidaan miettiä, onko suussa tilaa ja onko kurkunpää rento. Kurkunpäällä ei saisi esimerkiksi tukea äänentuottoa, ja se ei saisi olla liian ylhäällä. Suun tilaa ja resonanssia voidaan hakea myös esimerkiksi flageolettiharjoituksilla, joissa soiteaan pitkiä ääniä. Flageolettiaänistä kuulee suun tilan muutoksista aiheutuneet eroavaisuudet helpommin kuin normaalilla äänellä soittaessa. Flageolettiaänien tuntumaa ja resonanssia voidaan sitten hakea huilun normaaliin ääneen. (Noora Karjalainen)

Esimerkiksi mielikuva kuumasta perunasta, omenasta tai vaahtokarkista suussa voi toimia. Heti kun flageolettiaänien tuottaminen onnistuu, niiden kautta saadaan haettua resonanssia. Aloittelijoiden kanssa flageolettiaäniä voi harjoitella yksittäisillä äänillä, esimerkiksi a2-ääni voidaan tuottaa d1-sormituksella. Myös frullaton (tärinäkieli) kautta voidaan hakea ääneen resonanssia. Frullato liittyy myös ilmvirran nopeuteen. Jotkut oppilaat oppivat frullaton hyvin varhaisessa vaiheessa. Hieman pidemmällä ollessa voidaan kokeilla ilmaa poskiin, jos oppilaalla on ki-ristystä kasvoissa. Mielikuvaa pandan poskista voidaan käyttää pienemmille oppilaille, jotta he saavat posket rennommiksi. (Ulla-Maria Pöyhtäri)

6 POHDINTA

Edellisissä luvuissa esitettyjen seikkojen perusteella voidaan pitää perusteltuna, että huilunsoittoa opettaessa ei tulisi hakea kaikille oppilaille samanlaista ansatsia. Huulten asento vaihtelee riippuen soittajan anatomiasta, mutta myös tottumuksista. Harvalla meistä on identtiset huulet tai ylipäätään täysin symmetriset kasvot. Tärkeää on, että puhallus osuu huilun puhallusaukon etulaidan keskikohtaan. Puhallettaessa suukappaleen huulilevyllä näkyy ilmavirran tulokulma huurteena, joten asian voi tarkistaa suhteellisen helposti esimerkiksi peilin avulla.

Pääpiirteittäin opettaisin näitä asioita kaikille aloittelijoille: hengitys tapahtuu alas laajentaen keuhkot myös selän puolelta, puhallus lähtee alhaalta ja on tuettu, puhalluksen ilmavirta on tarpeeksi nopea, kasvojen ilme on neutraali, suupielet ovat sivuilta suljetut ja puhallusaukko on tiivis. Näitä asioita opettaisin harjoitteilla ja mielikuvilla, ja niitä varioisin riippuen aloittajan iästä. Harjoitteet ja mielikuvat voivat liittyä myös oppilaan soittamiin kappaleisiin. Opettajan tulee tietää, mikä on harjoitteen tai mielikuvan tarkoitus, ja mitä lihaksia tai kehon osia se aktivoi.

Opettajan on kiinnitettävä huomiota siihen, että alkuvaiheessa oppilaan ansatsiin ei muodostu sellaisia jännityksiä tai poikkeavuuksia, joista on myöhemmin haittaa. Kuitenkaan opettaja ei pysty jatkuvasti tukemaan oppilaan ansatsin kehitystä oikeanlaiseksi, sillä oppilaat harjoittelevat yksin tai vanhemman avulla kotona soittotuntien välillä ilman opettajan läsnäoloa. Lisäksi äänenmuodostukseen, huilunsoittoon ja ylipäätään musisoimiseen liittyy paljon muitakin asioita, joihin huilutunneilla keskitytään.

Voimme opettaa ansatsia ja puhallusaukkoa teoreettisesti tosiasioihin perustuen ja/tai mielikuvilla ja harjoitteilla riippuen oppilaan iästä, kehitystasosta, opintojen vaiheesta ja oppimistyylistä. Kuitenkin äänenmuodostuksen opetuksen pääpaino tulisi mielestäni olla kehon ja ilmavirran hallinnassa. Lähtisin liikkeelle keskivartalon tuesta ja oikeanlaisesta hengityksestä ja puhalluksesta. Ensimmäiset harjoitteet liittyen ilmavirran hallintaan ja puhallukseen voidaan tehdä ilman huilua, sillä soittaminen on alusta asti kokonaisvaltaista. Huilun tai suukappaleen kanssa voidaan soveltaa esimerkiksi samoja harjoitteita. Mielestäni olisi kuitenkin hyvä,

jos suokappale otettaisiin käyttöön tarpeeksi nopeasti, jo ensimmäisillä tunneilla, sillä oppilaat ovat usein innokkaita tutustumaan soittimeen.

Opettaessani alkeita lapsille olen käyttänyt muun muassa Jaana Laasosen Riikka Rahivaara-Tarkan avustuksella kehittämää Colour Flute -opetusmenetelmää. Kyseisessä huilunsoiton opetusmenetelmässä lähestytään musiikkia eri värien ja solmisaation kautta. Keskeisinä asioina menetelmässä ovat myös muun muassa kansanmusiikki, kamarimusiikki, soittimen hallinta, rytmit ja laulaminen. Menetelmä pohjautuu Géza ja Csaba Szilvayn kehittämään Colourstrings© -menetelmään.

Laulaessa lapsen korva harjaantuu ja ilmankäyttö on luonnollista. Tämän kun siirtää soittoon, on jo muutama asia hallinnassa, esimerkiksi rytmi, melodia ja sävelten väliset suhteet. Lapsi harjaantuu kuuntelemaan virettä ja sointia myös huilua soittaessa, jos soittotunneilla lauletaan esimerkiksi opettajan tai pianosäestyksen kanssa. Jos lapsi kiristää ansatsiaan liikaa ylä-äänissä tai päästää ilmaa poskiin alääänissä, hän yleensä kuulee eron laulun ja/tai pianosäestyksen ja soittonsa välillä. Tämän jälkeen opettajan kanssa voi pohtia, mistä vire-ero johtuu. Tässäkin tapauksessa lähtisin liikkeelle tuetusta puhalluksesta, ilmavirran säätelystä ja rentoudesta.

Aikuisille aloittelijoille ja pidemmällä oleville oppilaille äänentuottamiseen liittyviä asioita voidaan opettaa esimerkiksi heille mieleisten kappaleiden tai opettajan hyviksi todenneiden harjoitteiden ja materiaalien kautta. Äänenmuodostukseen liittyvät asiat nousevat toki esille myös ohjelmistoa soittaessa, sillä huilunsoitto on kokonaisvaltaista. Aloittelijoille ei ole mielestäni tarpeen selittää kehittynyttä ja äärimmilleen hiottua ansatsia.

Liialliseen kiristämiseen tai ansatsissa selvästi näkyviin ongelmiin tulee puuttua. Parhaassa tapauksessa uskon kuitenkin välttävämme ansatsin tarkasteluun jumiutumiselta, jos alusta asti ohjaamme oppilaita keskittymään enemmän rentouteen, sointiin, ilmavirranopeuteen ja tukeen. Näin ansatsi saa kehittyä omalla painollaan, opettajan opastuksella tehtyjen pienten viilauksien kautta.

Opettajan tulee kuitenkin mielestäni tietää itse, miten hän haluaa ansatsia opettaa, ja sitä kautta jokaisen huilunsoittoa opettavan tulisi tietää ansatsin liittyvät perusasiat. Huomasin kyselylomaketta tarkastellessani, että osalle vastaajista ansatsin opettamien ei ole lainkaan merkityksellistä. Itseni nämä ajatukset saivat pohtimaan, että voimme passiivisella käytöksellä ohjata oppilaitamme heille epäedulliseen suuntaan. Vaikka opettajalle itselleen ansatsin opettaminen tuntuisi turhalta tai epäolennaiselta sivupolulta huilunsoittoon liittyen, voi ansatsiin puuttuminen ja sen harjoittaminen olla ehdottoman tärkeää, jos oppilaan kasvoissa on esimerkiksi kiristyksestä johtuvaa kipua.

Tämä opinnäytetyö on vahvistanut käsitystäni siitä, että huilunsoitto on hyvin kokonaisvaltaista jo alkeisopetuksesta lähtien. Kun opetetaan yhtä asiaa, siihen nivoutuu automaattisesti seuraava. Käsitykseni huilistin ansatsista on tämän työn kautta monipuolistunut ja olen saanut uusia näkökulmia huilistin ansatsin opettamiseen liittyen ja myös ylipäättään huilunsoiton opettamiseen liittyen.

LÄHTEET

Airaskorpi, P., Velling H., & Keltanen, K. 2020. KORPIA 11 minuutin kasvojooga. Helsinki: Cozy Publishing Oy.

Debost, M. 2002. The Simple Flute: From A to Z. New York: Oxford University Press.

Floyd, A.S. 2004. The Gilbert Legacy: Methods, Exercises, and Techniques for the Flutist. 3. painos. Cedar Falls: Winzer Press.

Friis, M. 2021. Johan Brögger, Luthier – flutemaker, goldsmith & inventor (käänt. Margit Schæffer). Luettu 25.10.2022. <http://www.flutist.dk/eng.%20Johan%20B.htm>

Galway, J. 1982. Flute. Lontoo: Macdonald & Co (publishers) Ltd.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2.painos. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus 16-39.

Karjalainen, N. Kotkan seudun musiikkiopiston huilunsoitonopettaja. Verkko-haastattelu 20.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Korhonen, K. 2002. Andante. Klassisen musiikin tietosanakirja. Porvoo: WSOY.

Leppäluoto, J., Rintamäki, H., Vakkuri, O., Vierimaa, H. & Lauri, T. 2019. Anatomia ja fysiologia – Rakenteesta toimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Lehtovaara, T. 2014. Sovitusopas harrastajaryhmien vetäjille omien sovitusten laatimisen avuksi. Helsinki: SULASOL.

Leinonen, M., Otonkorpi-Lehtoranta, K. & Heiskanen, T. 2017. Kyselyhaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino 159-203.

Lindholm, H. 1985. Flautissimo: pedagoginen huilukansio. Kuopio: Kuopion työkeskus.

Mäkilä, M-L. Käpylän musiikkiopiston huilunsoitonopettaja. Puhelinhaastattelu 21.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Panula, M. Kankaanpään musiikkiopiston huilunsoitonopettaja. Verkkohaastattelu 27.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Pöyhtäri, U-M. Tampereen konservatorion huilunsoitonopettaja. Verkkohaastattelu 17.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Ruippo, M. 2008. Sovittajalle soitinoppia. Luettu 25.9.2022. <http://ruippo.fi/material/sovitus/soitinoppi/index.html>

Salminen, J. Länsi-Helsingin musiikkiopiston huilunsoitonopettaja. Haastattelu 15.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu. Helsingin kaupunki.

Toff, N. 2012. The Flute Book: A Complete Guide for Students and Performers. 3. painos. New York: Oxford University Press.

Vainio, A-M. Itä-Helsingin musiikkiopiston huilunsoitonopettaja. Verkkohaastattelu 22.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Vivolin, M. Tampereen ammattikorkeakoulun huilunsoitonopettaja, Tampere Filharmonian huilun vuorotteleva äänenjohtaja. Verkkohaastattelu 13.6.2022. Haastattelija Kyrönaho, L-S. Litteroitu.

Westphal, F.W. 1990. Guide to Teaching Woodwinds. 5. painos. Sacramento:
The McGraw-Hill Companies.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

Lotta-Sofia Kyrönaho opinnäytetyö

Aihe: Huilistin ansatsin opettaminen

Kysymykset haastatteluihin

Taustatiedot: Missä organisaatiossa tai oppilaitoksessa opetat tai olet opettanut?
Ammattinimike, jota käytetään opinnäytetyössä:

1. Voiko mielestäsi huilunsoiton aloittaa riippumatta suun ja huulten anatomiasta? (esimerkiksi vahva nypy keskellä, suuret huulet, tietynlaiset kasvojen lihakset, huulihalkio, raudat tms.)
2. Lähdetkö mieluummin opettamaan oppilaalle tiettyä ansatsia (huulten asentoa, puhallusaukon kohtaa) vai annatko oppilaan hakea ansatsin itse kokeilemalla?
Jatkokysymys: Onko eroa aloittavalla lapsella ja aikuisella?
3. Miten olet selittänyt ilmavirran suuntaa ja painetta vasta-alkajille?
4. Millä sanalla tai tavulla opetat ensipuhallukset? (Esimerkiksi "hyy" tai "pyy".)
5. Puhutko tuesta jo vasta-alkajille?
6. Ajatteletko, että puhaltaessa huilistin ylä- tai alahuuli on suuntautunut eteen- tai taaksepäin suhteessa toiseen? (ensiäännet, keskirekisteri)
Jatkokysymys: Ovatko sekä ylä- että alahuuli mielestäsi puhaltaessa aktiivisia?
7. Ajatteletko että puhaltaessa huilistin ylä- tai alaleuka on suuntautunut eteen-, taakse- tai alaspäin? (ensiäännet, keskirekisteri)
8. Oletko ohjannut oppilaitasi säätellemään puhallusaukon kokoa tai muotoa?
Jatkokysymys: Missä vaiheessa oppilaittesi opintoja?
9. Onko yhdellä tai useammalla oppilaallasi muodostunut luonnollisesti puhallusaukko sivuun tai oletko tietoisesti opettanut puhallusaukon sivuun joissain tilanteissa?
10. Opetatko käyttämään ilmaa poskissa soittaessa?
Jatkokysymykset: Jos kyllä, missä tilanteissa vai jatkuvasti? Vaikuttaako ilmankäyttö poskissa mielestäsi ansatsiin?
11. Vaikuttaako mielestäsi kielen asento ansatsiin esimerkiksi eri artikulaatioissa?
12. Millainen on mielestäsi ihanneansatsi, onko sellaista?

Materiaalin kokoamiseen liittyvät kysymykset

Näiden kysymyksien avulla kootaan pedagoginen materiaali opinnäytetyöhön.

1. Onko sinulla takataskussa joitain mielikuvia tai harjoitteita, joita olet käyttänyt opettaessa rentoa ja joustavaa, mutta kohdistettua ansatsia vasta-alkajille?
2. Mitä mielikuvia tai harjoitteita olet käyttänyt opettaessa puhallusaukon muotoa tai huulten asentoa vasta-alkajille?
3. Millaisilla mielikuvilla tai harjoitteilla olet selittänyt tukea vasta-alkajille?
4. Onko sinulla jotain hyvää mielikuvaa tai harjoitetta, jolla voi opettaa vasta-alkajille ilmavirran suuntaa ja painetta?
5. Millä mielikuvilla/harjoitteilla olet opettanut kiristävää hymyansatsia rennommaksi?
6. Millä mielikuvilla/harjoitteilla olet opettanut saamaan suuhun tilaa ja resonanssia soittaessa?

Saako mainitsemasi harjoitteet julkaista kirjallisessa muodossa opinnäytetyössä nimelläsi tai anonymisti samojen harjoitteiden toistuessa useiden haastateltavien vastauksissa?

Liite 2. Kyselylomake

Huilistin ansatsin opettaminen - kysely opinnäytetyötä varten

Tämä kysely on osa Lotta-Sofia Kyrönahon opinnäytetyötä Tampereen ammattikorkeakoulussa. Kysely on suunnattu huilunsoitonopettajille ja instrumenttipedagogiikkaopiskelijoille, joilla on pääaineenaan huilu. Tämä kysely on anonymi, eikä sen tuloksia käytetä muuhun kuin opinnäytetyöhön.

Kiitos, jos ehdit vastata!
Lotta-Sofia Kyrönaho

1. 1. Oletko opettaja vai opiskelija?

Mark only one oval.

Opettaja

Opiskelija

2. 2. Onko vastaasi tullut asioita, jotka tekevät huilistin ansatsin opettamisesta vaikeaa?

Mark only one oval.

Kyllä

Ei

3. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, halutessasi voit kertoa lyhyesti.

4. 3. Oletko joutunut merkittäväällä tavalla muokkaamaan tai muuttamaan jonkun oppilaistasi ansatsia?

Mark only one oval.

Kyllä

En

5. Halutessasi voit avata edellistä vastaustasi tähän.

6. 4. Onko omaa ansatsiasi muutettu merkittävästi omasta aloitteestasi tai opettajan aloitteesta?

Mark only one oval.

Kyllä

Ei

7. Halutessasi voit avata edellistä vastaustasi tähän.

8. 5. Onko sinulla itselläsi ollut vaikeuksia ansatsin hallinnan tai joustavuuden kanssa?

Mark only one oval.

- Kyllä
 Ei
 Jonkin verran

9. Halutessasi voit avata edellistä vastaustasi tähän.

10. 6. Onko sinulla tietoa suun- ja pään alueen anatomiasta?

Mark only one oval.

- Kyllä
 Ei
 Jonkin verran

11. 7. Opetatko oppilaitasi käyttämään soittaessa ilmaa poskissa?

Mark only one oval.

- Kyllä
 En
 Joissain tilanteissa

12. Halutessasi voit avata edellistä vastaustasi tähän.

13. 8. Mitä haluaisit tietää liittyen huilistin ansatsin opettamiseen?

14. Haluatko tarkentaa jotain vastaustasi? Voit halutessasi täsmentää lyhyesti. Laitathan alkuun kysymyksen numeron.

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms